

Priča o pomorskoj baštini – Mala barka 2

Evidencijski broj nabave: 08/02-17/04

Izrada: Zajednica ponuditelja: WYG savjetovanje d.o.o., Institut za razvoj i međunarodne odnose, Hotelsko i destinacijsko savjetovanje d.o.o.

Zagreb, siječanj 2018.

Autorica: Daniela Angelina Jelinčić (IRMO)

Doprinos: Margarita Jurišić, Ana Kolonić, Matea Senkić, Simone Stankić,
Sanja Tišma, Nikica Vukelić (IRMO), Mirela Švaić (Gulliver travel)
i Petra Gracin (Real Experience d.o.o.)

Popis tablica:

Tablica 1. Turistički atraktivna pomorska baština projektnog područja kao osnova za stvaranje Priče o pomorskoj baštini	17
Tablica 2. Osnovne teme kao destinacijska diferencijacija	22

Popis slika:

Slika 1. Tradicijska barka u javnom prostoru	66
Slika 2. Klupa u javnom prostoru	67
Slika 3. Izrada figura od pijeska I	67
Slika 4. Izrada figura od pijeska II	68
Slika 5. Izrada skulptura od kamenja s plaže	68
Slika 5. Primjena brenda Sardine	69
Slika 7. Model mogućeg suvenira – Startas tenisice, Borovo	72
Slika 8. Model mogućeg suvenira – torbe Yedro, Gooma	72

Sadržaj

Sadržaj	3
1. Uvod	4
2. Rezultati analize resursne osnove vezane uz pomorsku baštinu na projektnom području s potencijalom za turističku valorizaciju	4
2.1. Rijeka	4
2.2. Mošćenička Draga	7
2.3. Lošinj-Nerezine	7
2.4. Krk	11
2.5. Rovinj	13
2.6. Izola	15
2.7. Piran	16
3. Destinacijska diferencijacija i prijedlog interpretacijskih tema vezanih uz pomorsku baštinu	24
4. Plan eksploatacije interpretacijskih tema po destinacijama odnosno u cjelini	25
5. Jedinstvena priča o pomorskoj baštini projektnog područja	34
5.1. Tekst priče o pomorskoj baštini	36
Prilog 1 – Prijedlog jednodnevnog izleta Krk	44
Prilog 2 – Prijedlog jednodnevnog izleta Rijeka	45
Prilog 3 – Prijedlog jednodnevnog izleta Izola i Piran	46
Prilog 4 – Piran u postojećim aranžmanima	47
9.1. Masterchef Slovenia – Wine & Dine program	47
5.2. PureQuest Adventures – Croatia & Slovenia	50
Prilog 5 – Prijedlog jednodnevnog izleta Rovinj	60
5.1. Ultimate Culinary Istria program	61
Prilog 6 – Prijedlog jednodnevnog izleta Lošinj- Nerezine	63
Prilog 7 – Prijedlog jednodnevnog izleta Mošćenička Draga	64
Prilog 8 - Prijedlog itinerara Pomorska i ribarska baština Hrvatskog primorja	65
Prilog 9 – Ideje za proizvode i urbano uređenje na temu pomorske baštine	67

1. Uvod

Sedam destinacija pograničnog područja, Rijeka, Mošćenička Draga, Lošinj-Nerezine, Krk, Rovinj, Izola, Piran, uključenih u projekt „Mala barka 2“ posjeduju izuzetno bogatu pomorsku baštinu. Na temelju te baštine prethodno su postojale zanimljive, ali sporadične inicijative koje su zatim okupljene u projekt „Turistička valorizacija pomorske, ribarske i brodograđevne baštine Sjevernog Jadrana kroz stvaranje novih turističkih proizvoda“ (akronim: Mala barka), a koji se provodio tijekom 2015.-2016. godine. Rezultati tog projekta detektirali su zanimljive resurse pomorske baštine, no još uvijek u nedovoljnoj mjeri te bez značajnije turističke valorizacije. Neke od projektnih destinacija uspjele su napraviti iskorake u tom smislu (npr. Rovinj), no gledajući zajednički prostor projektnog područja, vidljivi su nesrazmjeri u tom pogledu. Stoga se pristupilo izradi suvremene, atraktivne i popularne Priče o pomorskoj baštini projektnog područja kako bi se jednakovrijedno valorizirao prostor te kako bi postojeća baština i postojeći/budući proizvodi vezani uz pomorsku baštinu našli put do turističkog tržišta.

Izrada Priče temeljila se na resursima vezanima uz različite aspekte kao npr. pomorstvo, ribarstvo, brodogradnja, priče/bajke vezane uz more, prehrana/kulinarstvo itd. Analizirana je resursna osnova i to prvenstveno rezultati prethodnog projekta „Mala barka“ (postojeća baza podataka pomorske baštine projektnog područja). Nadalje, izvršena je desktop analiza iz dostupnih izvora literature odnosno Internet izvora te su s predstavnicima svih destinacija obavljeni razgovori kako bi se utvrdilo da li odabrana tema ima potencijala za kulturno-turistički razvoj u pojedinoj destinaciji. Prema dobivenim rezultatima analize, predložena je najprikladnija interpretacijska tema za svaku od projektnih destinacija (Rijeka, Mošćenička Draga, Lošinj-Nerezine, Krk, Rovinj, Izola, Piran) te je predložen plan njihove eksploatacije. Plan će poslužiti kao konkretan akcijski plan, a što bi u konačnici trebalo rezultirati kako očuvanjem pomorske baštine tako i većim brojem posjetitelja atrakcijama vezanima uz pomorsku baštinu.

Konačno, sve su interpretacijske teme povezane u jedinstvenu priču s ciljem turističke valorizacije čitavog projektnog područja. Rezultati ovog projektnog zadatka poslužit će svim destinacijama odnosno projektnom području u interpretacijske odnosno marketinške svrhe.

2. Rezultati analize resursne osnove vezane uz pomorsku baštinu na projektnom području s potencijalom za turističku valorizaciju

Analiza pomorske baštine projektnog područja uključila je kako materijalna tako i nematerijalna kulturna dobra koja imaju potencijal za turističku valorizaciju. Iako je baza kulturnih dobara vezanih uz pomorstvo znatno šira (vidi rezultate projekta Mala barka, konkretno Studija stvaranja baze podataka pomorske, povijesne i kulturne baštine), sva navedena kulturna dobra nemaju jednako snažnu turističku privlačnost. Stoga ova analiza uključuje ona kulturna dobra za koja se putem razgovora s lokalnim dionicima/predstavnicima projektnih partnera utvrdio takav potencijal odnosno postigao konsenzus, a koja se uklapaju u samu Priču o pomorskoj baštini koja je u fokusu ovog projektnog zadatka. U tom smislu, analiza takve resursne osnove prikazana je tekstualno za svaku od destinacija zasebno odnosno tablično za sve destinacije iz projektnog područja (Tablica 1.).

2.1. Rijeka

Grad Rijeka je glavna hrvatska luka i treći najveći grad u Hrvatskoj. Centar je Primorsko-goranske županije čije se gospodarstvo tradicionalno oblikovalo uz luku i industriju. Mađarska je vlada još u 19. stoljeću zbog idealnog zemljopisnog položaja i dubine mora u Kvarnerskom zaljevu razvila Rijeku u jednu od najvećih europskih luka i moćno industrijsko središte. Početkom devedesetih godina 20. stoljeća dolazi do propasti industrije i naglog smanjenja lučkog prometa, pa se u novom mileniju Rijeka počinje okretati razvoju turizma i uslužnog sektora.

Luka Rijeka - Od 1860.-ih započinje gradnja nove riječke luke, koja je u potpunosti dovršena do početka 20. stoljeća i spremna za prekomorski putnički promet. Danas se luka sastoji od četiri lučka kompleksa: Glavna luka, Petrolejska luka, Sušačka luka i Kontejnerski terminal Brajdica. Glavna je luka zaštićena u potpunosti lukobranom od oko 1768 m dužine. Lukobran je danas u funkciji pješačke zone, pristanište za ribarske brodove i putnički terminal. Lučka skladišta i pristaništa (Budimpeštansko, Praško, Visinov gat), 1893.-1913.g. zaštićeni su kao pojedinačna nepokretna kulturna dobra. Značaj luke u povijesti ogleda se u gospodarstvu i industriji, ali i u putničkom prometu. Riječka je luka služila i kao luka migracija, osobito za Ameriku. Poznata je uzrečica bivše gradonačelnice Rijeke Nede Andrić «Rijeka je luka, luka je Rijeka». Krajem 19. stoljeća, u Rijeci je izgrađena i nova zgrada Kraljevske pomorske uprave, Governo marittimo. Inicijativa za gradnju zgrade počela je 1883. Zgrada je podignuta na gatu Zichy, a dovršena je u periodu 1884/1885. godine.

Brodogradilište – Rijeka je imala tri brodogradilišta: Kantrida (nije više u funkciji), 3. Maj i Viktor Lenac.

Lučke dizalice koje se više ne upotrebljavaju, nego su u funkciji turizma.

Torpedo - Lansirna stanica torpeda i kompresorska stanica za punjenje torpeda zrakom u sklopu bivše tvornice "Torpedo", 1933.-1935.g.; riječki torpedo prvi je u svijetu. (1866. prvo probno ispaljivanje torpeda u organizaciji austrougarske ratne mornarice).

Palača Jadran iz 1897. g. sjedište je uprave brodara Jadrolinija. Gradnju zgrade naručio je riječki brodar Adria, još 1894. Brodar Adria je pored brodara Ungaro-Croata, bio najznačajniji riječki brodar duge plovidbe krajem 19. stoljeća.

Svjetionik Mlaka je objekt pomorske signalizacije iz 1884. godine. Svjetionik je originalno bio postavljen na vrhu izgrađenog riječkog lukobrana, nove riječke luke, 1884. no naknadno je preseljen je na novu lokaciju, današnju, jer je vrh lukobrana počeo tonuti.

Mrtvi kanal bio je središnja točka razdvajanja grada na dva dijela, Rijeku koja je pripadala Kraljevini Italiji i Sušak koji je bio dio Kraljevine SHS. To je staro prirodno korito Rječine. Prvobitna riječka luka nalazila se upravo na prostoru Mrtvog kanala, a česte poplave i problemi s nabujalom Rječinom doveli su do potrebe za skretanjem njezina toka. Kanal je iskopan 1855. godine; novo korito odvelo je Rječinu pravo u more, a u staro je korito puštena morska voda i od tada ono postaje Mrtvi kanal. Tad je nastalo i današnje područje Delte koje ime nosi zbog trokutastog oblika koji je zbog sličnosti s grčkim slovom dobio naziv Delta. S godinama Mrtvi kanal postaje pomoćno pristanište za manje brodove. Tamo su brodice dovozile razna dobra za prodaju ili daljnji transport, a s druge strane te su iste brodice ukrcavale dobra za otoke i primorje. Poznata je bila, ne uvijek legalna, razmjena soli za brašno, ponuda ribe, maslinovog ulja, vina i razmjena za alate, proizvode od kože, tkanine i slično.

Botel Marina, koji je nekada plovio na relaciji Mali Lošinj - Zadar, a u vrijeme karnevala godinama je dovozio karnevaliste u Rijeku, na Međunarodnu karnevalsku povorku Riječkog karnevala. Od 2013. je privezan u riječkoj luci, uz Adamićev gat; prvi je i jedini takav ugostiteljski objekt u Hrvatskoj.

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka čuva i izlaže artefakte arheološkog, etnografskog, umjetničkog, kulturno-povijesnog i pomorsko-povijesnog obilježja u vremenskom rasponu od prapovijesti do suvremenog doba. Rad muzeja odvija se kroz Arheološki, Etnografski i Kulturnopovijesni odjel te Odjel za povijest pomorstva čija je bogata raznorodna građa sređena po zbirkama. U sastavu muzeja nalazi se i nekoliko dislociranih zbirki. To su Etnografska zbirka otoka Krka u Dobrinju, Muzejska zbirka Kastavštine, Muzejska zbirka Lipa, Zbirka maketa brodova brodogradilišta Kraljevica i Zbirka arheoloških nalaza Cickini na Krku. U smislu pomorske baštine treba istaći Zbirku brodskih dnevnika, nacrt i isprava; Zbirku maketa i modela jedrenjaka parobroda; Zbirku navigacijskih instrumenata i brodske opreme; Zbirku Croatia-line; te Zbirku geografskih karata, planova i arhitektonskih nacrti (ova Zbirka karata pripada Kulturno-povijesnom odjelu).

Spomenik pomorcu i pomorstvu čiji je autor akademski kipar Petar Dolić.

Plovila - Drveni jedrenjak trabakul "Larus", građen 1930., jedan od posljednjih očuvanih brodova toga tipa, zadržao autentičan izgled i gabarite; Motorni brod "Galeb" – izvorno talijanski trgovački brod iz 1938., (1937. u Genovi) pod imenom RAMB III, kasnije u floti RM Jugoslavije), od 1948. putovanja broda vezana uz Pokret nesvrstanosti i političke kontakte s državicima Trećeg svijeta (simbol tog doba), sačuvani motori broda.

Priča o riječkom jedrenjaku – Stefano je bio riječki jedrenjak koji je doživio brodolom u blizini Australije (kod rta North West Cape na obali Ningaloo) 1876. godine, no neki su se mornari uspjeli spasiti pa se brodski dnevnik čuva u Pomorskom I povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka. Dnevnik svjedoči priču preživjelih pomoraca među Aboridžinima. Autor dnevnika je dubrovački dominikanac Stjepan Skurla. Brod je bio u vlasništvu Nikole Bačića, koji je i sahranjen u Rijeci, a dobio je ime po njegovom sinu Stefanu Bačiću. Od ukupno sedamnaest članova posade, samo je dvoje mornara preživjelo to šestomjesečno iskušanje. Miho Bačić i Ivan Jurić preživjeli su tako što su se pridružili nomadskoj skupini Yinikurtira s kojima su živjeli tri mjeseca, sve do 18. travnja 1876. g. kad ih je pokupio Charles Tuckey sa svojim kuterom "Jessie". Vila Velebita čija se kopija broskog dnevnika čuva u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka. To je legendarni školski brod, na kojem je gotovo šezdeset naraštaja hrvatskih pomoraca stjecalo svoja prva pomorska iskustva. Najčešće je plovio Kvarnerom, a ponekad i dalje Jadranom i Mediteranom do Grčke. Stradao je u Italiji tijekom 2. svjetskog rata. Osim kao školski brod, služila je i za studentske ekskurzije kao i za hidrografska istraživanja. Vila Velebita izgrađena je u Kielu u Njemačkoj, 1908, te je u rujnu te godine doplovila iz Njemačke u Bakar na svojoj prvoj plovidbi. Obavljala je plovidbe tijekom predratnog razdoblja od 1909. do 1914., a osobito nakon prvog svjetskog rata, kada je imala nekoliko velikih krstarenja po raznim lukama na Mediteranu.

Prsluk za spašavanje s broda Titanic, kojeg je Josip Car, hrabar član posade broda Carpathia, spašavajući brodolomce s Titanica spasio i dio Titanica. Svoje ga gradu darovao prsluk za spašavanje s Titanica – svjedočanstvo stradanja gotovo 1500 putnika u hladnom oceanu. Kao jedan od pet sačuvanih primjeraka u svijetu, a jedini u Europi, prsluk je spomen na junake s broda Carpathia, ali i izravna poveznica brodova Titanic i Carpathia s Rijekom.

Obrazovanje vezano uz pomorstvo – Pomorska škola Bakar je najstarija strukovna škola u Hrvatskoj koja obrazuje učenike za pomorske nautičare odnosno Tehničare za brodstrojarstvo. Škola je osnovana 1849. godine. Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci vuče tradiciju još iz 1866. kada je u Rijeci djelovala Vojno pomorska Akademija (sama akademija osnovana je 1856., a potpuno izgrađena 1857.). Studente obrazuje kroz programe Nautika i tehnologija pomorskog prometa; Brodstrojarstvo; Elektroničke i informatičke tehnologije u pomorstvu; Tehnologija i organizacija prometa; Logistika i menadžment u pomorstvu i prometu.

Manifestacije – Fiumare - Kvarnerski festival mora i pomorske tradicije u retro stilu. Utemeljen je 2012. godine, kao nastavak manifestacije Oživimo Mrtvi kanal iz 2011. Rijeka se u vrijeme održavanja manifestacije "vraća 100 godina u prošlost" kada je prostor uz Mrtvi kanal bio mjesto svakodnevnog intenzivnog trgovačkog prometa. Povezujući pomorsku i trgovačku tradiciju prošlosti s današnjom svakodnevnicom, „Fiumare“ postaje svojevrsni vremeplov na autentičnim lokacijama Delte – Mrtvog kanala i Verdijske ulice – spojnice s tržnicom i lukom. Tradicijske drvene barke na jedra usidrene u Mrtvom kanalu, trgovci i obrtnici u tradicijskim nošnjama iz svih krajeva Kvarnera, interaktivne radionice pomorskih i ribarskih vještina, brodomodelarske radionice i promocija starih običaja, fotografija i slika, tradicijske pjesme i plesovi, gastronomska ponuda autohtonih jela i vina, organizirani razgledi kazališta i povijesnih lokacija užeg središta grada, regate tradicijskih barki na jedra; Fiumanka - jedriličarska manifestacija, sportska regata koja postoji od 1999., održava se u lipnju; Regata tisuću otoka – regata s tradicijom od 5 godina, plovi se na kursu od Rijeke do Tivta te natrag do Rijeke, održava se u rujnu, a ime je zaslužila jer prolazi između više od 1.000 jadranskih otoka; Rijeka Nautic show - moderan nautički sajam koji postoji od 2013. Nautički sajam postojao je i prije 2013., kao dio Riječkog Sajma, ali su od 2013. njegovi organizatori PGŽ, Grad Rijeka i Zajednica tehničke kulture.

2.2. Mošćenička Draga

Mošćeničku Dragu karakterizira stoljetna tradicija pomorstva. Ovaj je kraj rodio mnoge poznate kapetane i vrijedne mornare, o čemu svjedoče i brojne zavjetne slike koje se nalaze u nekoliko crkvice mošćeničke i brsečke župe. Dražanski stari grad sa zbijenim kućama i klancima spušta se strmo sve do mora. U njegovom se temelju ulegnula mala simpatična lučica u kojoj su smješteni ribarski brodovi, manje barke, a u ljetnim mjesecima mala marina za brodice turista. Stari je grad tipično ribarsko naselje nastalo krajem 19. stoljeća kada su se stanovnici grada Mošćenica i okolnih sela polako doselili na obalu zbog ulova ribe. Mošćenička Draga razvila se kao ribarska lučica grada Mošćenica, a sačuvani zapisi datiraju još iz 1436. godine u kojima se spominje naselje na portu poli Sv. Marine. Glavno je administrativno središte općine. Samo mjesto broji oko 900 stanovnika koji se uglavnom bave turizmom i ribarstvom.

Kuća od mora je interpretacijski se centar Ekomuzeja Mošćenička Draga koji se prostire na dvije etaže građevine smještene unutar zaštićene cjeline, izložbene površine oko 28 kvadratnih metara prizemnog dijela i oko 26 "kvadrata" prostora kata. Tema pomorske baštine sagledava se kroz tri dominantna aspekta: ribarstvo, pomorstvo i tradicionalna brodogradnja. Izložbeni prostor u prizemlju, "Ribarija-pekarija", uz standardne teme poput vrsta i tipologija mreža i ribolovnog alata te tipova rasvjetnih tijela korištenih u ribolovu, prikazuje postupke soljenja ribe i kranja mreža, odnosno elemente zajedničke baštine iz doba slavenske zajednice – udice, vrše, osti, mreže. Veći dio postava prikupljen je od lokalnog stanovništva, dok je dio građe posuđen od Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka. Postav posvećuje posebnu pažnju ženi u ovom, uglavnom muško percipiranom, svijetu. Na ulazu u Interpretacijski centar posjetitelji će moći razgledati i okušati se u vezivanju čvorova. "Male barke Kvarnera", prostor Centra na 1. katu, prikazuje tradicijsku brodogradnju – radionicu s pripadajućim alatom, makete i nacрте karakteristične za lokalnu brodogradnju, video materijale s ranijih smotra i regata tradicijskih barki na jedra u Mošćeničkoj Dragi kao i snimak obale na području Općine Mošćenička Draga. Povijest pomorstva područja Mošćeničke Drage iz doba jedrenjaka, odnosno između dva rata prikazana je postavom "I moj nono je navigal" koji sadrži brojne artefakte poput stare signalne zastave, zavjetnu sliku staru 130 godina iz Crkve Blažene Djevice Marije iz Kraja, navigacijske instrumente i slične eksponate.

Smotra i regata tradicijskih barki na jedra tradicionalno se održava u Mošćeničkoj Dragi u mjesecu srpnju. Organizatori ove manifestacije su Turistička zajednica Općine Mošćenička Draga, Općina Mošćenička Draga, Ekomuzej Mošćenička Draga (Perunov svijet – mistična duša Kvarnera) i Katedra Čakavskog sabora Općine Mošćenička Draga. Manifestacija je temeljena na kulturno povijesnoj i tradicijskoj baštini, a ima i sportski karakter. Na smotri i regati sudjeluju tradicijske drvene barke tipa batana, pasara, guc, gajeta, leut i dr. opremljene tradicijskim jedrima (oglavno, latinsko, sošno, ...). Ova manifestacija najveća je ove vrste na području Primorsko-goranske županije, okuplja veliki broj sudionika, mještana i mnogobrojnih turista. Manifestacija naglašava autohtone vrijednosti destinacije, valorizira tradicijsku baštinu i promovira koncept kulturnog turizma. U programu manifestacije smotre i regate tradicijskih barki na jedra prezentiraju se autohtoni proizvodi i prigodni suveniri, autohtona gastro i etno ponuda, a u okviru manifestacije sudjeluju likovni i glazbeni umjetnici.

2.3. Lošinj-Nerezine

Nerezine su priobalno mjesto u sastavu grada Malog Lošinja, koji je trenutno jedna od najambicioznijih destinacija Primorsko-goranske županije i Hrvatske općenito. Pozicioniran kao otok zdravlja i razvojno potican snažnim poduzećem Jadranka d.d. koje upravlja većinom hotelskih i kamp kapaciteta, Mali Lošinj je u posljednjih 5 godina značajno unaprijedilo hotelske kapacitete (dominantno visoka kategorija kvalitete) te dodatno sagradio kapitalnu infrastrukturu (zračna luka).

Brodogradilište Nerezine - 1897. počinje izgradnja nerezinske luke s južnim valobranom. Sabino Martinolić, sin brodograditelja Marka Martinolića iz Malog Lošinja, 1912. godine tu podiže brodogradilište. U Nerezinama je 1899. registrirano 17 brodova s 564 tone i 63 člana posade. Nerezinci su se najviše bavili sječom kvalitetnog drva za ogrjev i njegovom prodajom na tržištu Sjevernog Jadrana. Stoga su gradili sve više brodova i sve veće tonaže. Uoči 2. svj. rata dosegli su najvišu točku razvoja

obalne flote, 1940. imali su 26 brodova. No, ratna razaranja uništila su nerezinsku flotu, a kraj rata dočekali su samo brodovi: "Nuovo Oriente", "Salvatore", "Madonna di Rosario", "Carmen", "Ricordo di San Antonio" i "Daniele Manin". Ostali brodovi su nacionalizirani i raspoređeni izvan Nerezina dok su brojni brodovlasnici, kapetani i mornari ostali bez imovine i posla što je dovelo do velikog iseljavanja stanovništva pa je 1955. čak ukinuta općina. Prvi direktor poduzeća "Lošinjska plovdba", osnovanog 1956. sa sjedištem u Malom Lošinj, bio je Nerezinac Smiljan Rukonić uz čije ime je vezan rast ovog poduzeća. Godine 1986. kupuje dotad najveći brod "Nerezine" nosivosti 34478 tona kojeg prodaju 1991.

Plovila - Drveni motorni brod "Dražica" – loger - Nerezinac Loger je vrsta teretnog jedrenjaka koji je služio za prijevoz drva, vapna, pijeska i ostalog tereta. Iako nekad mnogobrojan na sjevernojadranskim otocima, postoji samo jedan poznati preživjeli primjerak, loger "Nerezinac". Pretpostavlja se da je izgrađen oko 1880. godine, ali ne postoje točni podaci o tome. Obnavljan je godinama da bi se doveo u prvobitno stanje i upisan je na listu zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Loger je dugačak 20,6 metara, ima dva jarbola, a nosivost cca 300 tona. Uobičajeno je bilo da posadu logera čine kapetan i tri do četiri mornara. Loger je trenutno u rekonstrukciji, zamišljen je kao interpretacijski centar. Cilj postava je prezentirati značajke svakodnevnog života na brodu krajem 19. stoljeća. Usidren će biti u Malom Lošinj ispred Muzeja Apoksiomena.; Guc iz 1953. godine dužine 4,63 m, rekonstrukcija je u tijeku u Nerezinama te će nakon rekonstrukcije biti u Nerezinama u luci, ispred hotela Televrin.

Obrazovanje – prva javna nautička škola za obuku kapetana duge plovidbe osnovana je u Malom Lošinj 1855. godine. Nastava Pomorske škole održavala se u zgradi na Brdini sve do 1879. godine, a nakon toga preselila se u novoizgrađenu zgradu u gradskoj luci. Nakon 2. svjetskog rata, ukinut je Pomorski tehnikum u Malom Lošinj, a učenici su prešli u nautički odsjek Pomorskog tehnikuma u Rijeci. 1960. godine osniva se Pomorska škole u Malom Lošinj s nautičkim i brodograđarskim odsjekom. Kasnije se ujedinjuje s Ekonomskom i Ugostiteljskom školom, a 1975. seli se u novu zgradu.

Manifestacije - Nerezinski "Muaj" - Prve nedjelje u mjesecu svibnju u Nerezinama se održava stari folklorni običaj Muaj (maj, svibanj) - svetkovina proljeća, mladosti i novog života kojom se odavala počast i majstorstvu nerezinskih kalafata koji su za izradu svojih barki koristili i drvo hrasta. U subotu uoči svetkovine nerezinski mladići dogovorili bi se čiju će barku izvući iz mora i dovući na trg Studenac. To bi bila barka od oca one djevojke za koju se pretpostavljalo da će se prva udati. Zatim bi doveli veliko stablo hrasta (dubac) te bi iz dvorišta kuća djevojaka neprimjetno 'ukrali' posude s cvijećem i druge stvari koje bi donijeli na trg. Stablo se kitilo maramama pa kad su ujutro obitelji kretale na misu bile bi iznenađene trgov s okićenom barkom, hrastom i mnogobrojnim vazama cvijeća. Nakon mise na trgu se uz miješ plesao nerezinski ples "Milo - drago", a roditelji bi kasnije skupljali vaze te bi otac djevojke čija je barka izvučena na trg, počastio mladiće pićem kako bi mu vratili barku u more.; Festival "Lošinjskim jedrima oko svijeta" posvećen je bogatoj pomorskoj i brodograđevnoj tradiciji otoka Lošinja. Sama ideja za osmišljavanjem ovakve vrste festivala proizašla je iz želje za očuvanjem, revitalizacijom i turističkom valorizacijom pomorske baštine i to kroz oživljavanje i prezentaciju povijesnog i kulturnog naslijeđa lošinjskog pomorstva, koje je svoje zlatno doba živjelo od 1853. do 1884. godine. Festival se održava u prvoj polovici rujna. Tijekom Festivala održavaju se brojna sportska (veslačka regata i regata pasara na vesla), kulturna događanja, prezentacije tradicionalnih vještina i zanata, koncerti, gastro manifestacija, izložbe u Lošinjskom muzeju i Muzeju Apoksiomena. Nerezinska regata tradicijskih barki na jedra - Jedriličarske su regate drvenih pasara u Nerezinama započele daleke 1920. godine i trajale su do 1942. kada su prekinute zbog rata (1942. regata nije održana). 1950. godine jedriličarski klub Jugo iz Maloga Lošinja održao je u Nerezinama regatu koja je potakla ponovno održavanje regata tradicijskih barki. Tako su regate drvenih pasara ponovno obnovljene 1954. i trajale su do 1966. godine, a održavale su se, uz druge igre na moru, u sklopu Augusta, nerezinske pučke fešte povodom blagdana Porcijunkule (Gospe od Anđela) koji je kasnije evoluirao u Nerezinske ljetne igre.

Lošinjski kapetani - ovaj je kraj imao pomorce po svim morima i oceanima, plovili su još u 15. stoljeću po svijetu, a osobito su poznati i traženi kapetani bili u 18. i 19. stoljeću. Prvi zapovjednik lošinjske flote bio je Anton Botterini, prvi lošinjski pomorac koji je na početku 17. st. stekao službena znanja. Prvi je pomorac koji se spominje u prvom pisanom podatku koji govori o vezi Lošinjana s morem. Odlikovan je jer je sa svojom obitelji, navodno o vlastitom trošku, održavao desetak naoružanih brodica s posadama radi zaštite vlastitih naselja od uskočkih prepada unatoč tome što ta flotila nije bila obiteljska

već se smatrala vlasništvom mještana Velog Lošinja. Također treba istaknuti pomorsku obitelj Petrina, koja potječe iz Velog Lošinja. Jedna od najznačajnijih njenih pripadnika bio je Petar Petrina koji je oko 1650. plovio iz Trsta do Londona i natrag.

U 16. i 17. st. patrun (paron, patron) označavao je brodovlasnika, ali i zapovjednika broda. Izrazom kapetan obilježavalo se vojničko, a ne pomorsko časnništvo. U 17. st. u Malom Lošnju registrirano je 4 patrona: Luka Premuda, Ivan Premuda, Matija Premuda Ivanov i Matija Dundić, ali se ne spominje ni jedan zapovjednik većeg broda. Sve do kraja 17. st. Mali Lošinj imao je tek desetak malih brodova. Godine 1727. spominje se prvi kapetan duge plovidbe iz Malog Lošinja Dominik Dundić, a zatim i Dominik Tarabochia, Matija Nikolić i Antun Premuda.

Lošinjske kapetanske obitelji su:

Obitelj Budinić (Budinich)

Prvi kapetan bio je Antun (Antonio) Budinić znan i kao Antigo (1714. –1791.). Kad se državni brod „Adria“ nasukao 1753. godine, Antigo je s njega spasio svu robu, a guverner Lorenzo Moro nagradio ga je s 4 dukata. Njegov sin Petar (Pietro) bio je prvi lošinjski kapetan koji je preplovio Atlantski ocean putujući brodom „Santo Domenico“ do Jamajke gotovo dvije godine. Od ostalih poznatih kapetana iz obitelji navode se i kap. Šimun (Simeone) Budinić, Marcantonio Budinić, Antun Budinić ml., Aleksandar Budinić te Markantonije (Marco Antonio) Budinić.

Obitelj Petrina

Petar Petrina (Ride) (1608. – 1693.) je bio prvi kapetan duge plovidbe na otoku Lošnju. Plovio je do Engleske i sudjelovao u pomorskim ratovima za Kandiju (Kretu) na strani Venecije protiv Turaka. Augustin Petrina St., Rideov sin, bio je kapetan trgovačke nave, a zatim kapetan ratnih brodova. Kao kapetani iz ove obitelji navode se još: Petar Antonio Petrina, Stjepan Petrina, Petar Antun Petrina, Filip Petrina, Augustin Petrina ml. (Agostino Petrina od Stefana), Petar Vincent Petrina te Aldebrand Petrina kao jedan od najčuvenijih zapovjednika zlatnog doba lošinjske mornarice na jedra.

Obitelj Kozulić (Cosulich)

Osnivač obitelji je Marko Kozulić (1776-1842) zvan Grubeša. Poznati obiteljski kapetani bili su Antun Felice, Fausto (1845-1908), Kalisto - Callisto (Mali Lošinj 1. 4. 1847. - Trst 1918.) i Alberto (1849.-1927.), te treba spomenuti braću Cosulich iz Trsta koji su osnovali brodarsko udruženje Austro-Americana.

Obitelj Leva

Porijeklom iz Španjolske, obitelj je imala Petra Jakova Leva kao prvog zapovjednika s istočnog Jadrana koji je oplovio Cape Horn jedrenjakom *Ferdinando V. Re'Ungheria*, 1834., čija se slika nalazi u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka. Zatim se spominje i kapetan Ivan Antun Leva, te njegova 4 sina koju svi bili kapetani.

Obitelj Busanić (Bussanich)

Antun (Antonio) Busanić prvi je zapovjednik istočnog Jadrana koji je oplovio Rt dobre nade.

Obitelj Tarabokija (Tarabocchia)

Od kapetana spominju se Ivan (Giovanni) Antonio Tarabocchia (1804 – 1881) i Giovanni Tarabocchia.

Obitelj Jerolimić (Gerolimich)

Kapetan Candido Andrea Gerolimich (3. 1. 1816. – 21. 9. 1884.) bio je osnivač brodovlasničke i kapetanske obitelji. Uz njega se spominje još i sin Giuseppe Gregorio Gerolimich.

Od ostalih kapetanskih obitelji navode se i obitelj Hreljić (Hreglich), obitelj Premuda, obitelj Raguzin (Ragusin, Ragužinić), obitelj Skopinić (Skopinich) i obitelj Vidulić.

Slavni lošinjski kapetani

Aldebrand Petrina - svoju je izuzetnu mornarsku sposobnost demonstrirao na posljednjem putovanju u Čile 1906., neposredno pred svoju smrt kada je postavio rekord s "Contessom Hildom" – najkraće putovanje iz jadranskih luka do Čilea (od Trsta preko Rta Dobre nade do Taltala za 94 dana), prešavši ukupno 19.000 milja. Čileanska štampa o njemu je tada pisala kao o heroju. Bio je to još jedan dokaz da su se naši mornari i zapovjednici na jedra ravnopravno nosili u plovidbama po oceanima s favoriziranim Norvežanima i Englezima.

Branko Širola - posljednji jugoslavenski zapovjednik preokooceanskih jedrenjaka i zadnji zapovjednik posljednjeg lošinjskog jedrenjaka "Contessa Hilda". Uz kapetana Aldebranda Petrinu i Marka M. Martinolića bio je najmlađi zapovjednik jedrenjaka duge plovidbe u nas.

Ottavio Martinolić – imao je dugu pomorsku i kapetansku povijest iza sebe, počeo ploviti s četiri godine života.

Anton Botterini - prvi poznati lošinjski pomorac koji je na početkom 17. st. stekao službena znanja. Bio je i zapovjednik velološinjske obrambene flotile.

Antonio Ivančić - zapovjednik putničkih brodova "Martha Washington", "Oceania", "Saturnia", "Atlanta". Sa 16 godina kao kadet plovio je na jedrenjaku "Vir" a zatim na "Contessi Hildi" pod zapovjedništvom Aldebranda Petrine.

Zbirka zavjetnih slika brodova iz kapele Marijina Navještenja (Mali Lošinj), 19.st. - „*Ne odvrćaj pogleda od sjaja ove zvijezde, ako ne želiš nestati u oluji.*“ natpis je iz 1858. godine na ulazu u zavjetnu crkvicu Navještenja Blažene djevice Marije na rtu Annunziata na Čikatu. To je bilo mjesto gdje su se ispraćali i dočekivali pomorci, mjesto strepnji, molitvi, radosti i suza. Nakon uragana i nevera iz kojih su se spasili, pomorci su donosili u kapelu zavjetne slike i darove (krunice, zavjetne sličice svetaca, srca od srebra, makete brodova, štake) pa je kraj kapelice, 1852. godine izgrađena veća crkva.

Kapetanska jela

Postojeći turistički proizvod Lošinja su **kapetanska jela**: brudet od suhe hobotnice s palentom; brudet od hobotnice kapetana Petrine; nadenjeni lignji; crni rižoto "grazia divina; papuči; šurlice s janjećim/goveđim žgvacetom (Kalandraka) - mornari su je popularno zvali 'mila majko' jer je bila uobičajena hrana; carpaccio od gofa "Anton Botterini".

Također se kao poznata kapetanska jela spominju i Zaladja - (žaladija, riblja želatina) što je konzervirana riba i smatra se delikatesom koju su jako cijenili venecijanski gurmani i Verze napofrig - jelo koje se uz fritule tradicionalno pripremalo na Badnjak.

Namirnice na brodovima - na brodovima su se najčešće pronalazile slijedeće namirnice: krumpir, fažol (grah), brašno, slano meso u bačvama, slanina, srdele, slani sir, žive svinje i žive kokoši koje su nosile jaja, a ta jaja jeli su s pršutom. Zatim šalša od pomidora, češnjak, meso iz bušte, kapula, bakalar, tjestenina, ječam, palenta, putar, oslić u buštama, tvrdi sir. Nadalje, rum, cherry, vermouthe, acido tartarico (tartarska kiselina) sa sodom bikarbonom koja je služila protiv žgaravice te voda s acido tartarico (tartarskom kiselinom) i sladorom. Na preokooceanskim rutama lovili su se albatrosi čije meso i nije bilo baš ukusno. Lovili su se i morski psi čiji je rep kao trofej pripao brodu, kost kapetanu za štap, a mornarima meso i koža. Ponekad se žed na brodovima 'gasila' samo s jednim 'bujolom' vode na dan, a s palube se u mučnim trenucima orila pjesma: "Kalandraka ka je na piru, rogi kogu i dispensiru". Voda se inače uzimala neograničeno za potrebe kuhinje, posade i kamare, no u vrijeme suša bila je pod nadzorom škrivana.

Lošinjski capehorneri "Francesco Giuseppe I." i "Contessa Hilda" prema dnevnicima kapetana Branka Širole - Jedrenjaci Francesco Giuseppe I. i Contessa Hilda pripadali su brodovlasniku Franji Leva iz Velog Lošinja. Po karakteristikama Francesco Giuseppe I. je bio jedrenjak

nava, a Contessa Hilda bark. Na brodu Francesco Giuseppe I. mladi je poručnik, devetnaestogodišnji Branko Širola prvi put oplovio svijet 1902/1903. g. na jednom od posljednjih jadranskih capehornera. Krajem siječnja 1902. Francesco Giuseppe I. je plovio od Škotske, prema Ekvatoru, pa sve na jug prema Rtu dobre nade. Prema navodima Branka Širole, svaki je mornar sa sobom donosio vreću u kojoj su bili madrac, kišno odijelo, konop za rublje, igle, konac, komad platna, posteljina, lončić, žlica, viljuška i druge potrepštine. Nakon 105 dana plovidbe preko južnog Atlantika i Indijskog oceana, jedrenjak se konačno približio Australiji. Tijekom boravka u Australiji, točnije u Sydneyu, posada se izmijenila, a zatim se krenulo na put prema San Franciscu, s utovarom ugljena u brodu. Brod je stigao u San Francisco nakon 132 dana plovidbe Tihim oceanom. Nakon odlaska iz San Francisca – utovarivši prethodno teret riže – 4. se prosinca 1902. godine Francesco Giuseppe I. uputio na dalek put u London.

Tijekom 1908. godine, Branko Širola je kao mladi kapetan duge plovidbe krenuo na put u Newcastle, u Australiji, da bi u tom gradu preuzeo zapovijedanje jedrenjakom Contessa Hilda. Koncem kolovoza 1908. godine izvršena je primopredaja broda od kapetana Volarića, da bi početkom rujna iste godine Širola konačno stupio na dužnost zapovjednika Contesse Hilde. Bark Contessa Hilda isplovio je iz Newcastlea. Contessa Hilda nastavila je ploviti prema otvorenom Pacifiku da bi konačno 10. prosinca prešli zloglasni Cape Horn i uputili se prema Sjevernoj polutki. Sredinom siječnja 1909. godine Contessa je Hilda preplovila je ekvator i sve bliže dolazila ka Sredozemnom moru približavajući se kraju putovanja. Nakon dolaska broda u Cardiff početkom ožujka 1909. godine Contessa Hilda ukrkala svoj zadnji teret ugljena za Genovu te se uputila na svoje zadnje putovanje. Naime upravo za boravka u Cardiffu, brodovlasnik je poslao poruku da je brod prodan za staro željezo. Nakon pristajanja u Genovi te iskrcaja tereta, Branko Širola se zauvijek oprostio sa Contessom Hildom, a s njom i općenito s jedrenjacima duge plovidbe na kojima nije više nikada zaplovio, tj. nastavio je svoju službu na parobrodima.

2.4. Krk

Grad i luka Krk

Staro naselje Krk, u vrijeme Rimljana zvan je Curicum, kasnije prozvan Veglia. Oko godine 1000. zauzeli su ga Mlečani, ali samo privremeno, a od prve polovice 12. stoljeća, knezovi Frankopani počevši od kneza Dujma upravljaju Krkom. Krk je do 1358. i Zadarskog mira pod upravom Venecije, zatim Hrvatsko-ugarske države, da bi ga konačno 1480. opet zauzela Venecija, sve do 1797. godine. Krk je i danas okružen djelomično sačuvanim zidinama koje su Mlečani pojačali kulama. U grad se ulazilo kroz četvero vrata, a glavni kaštel nekadašnjih knezova Frankopana izgrađen je 1191. godine. Luka Krk nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Krčkog zaljeva. Uvala luke je zaštićena od vjetrova i većih valova donekle lukobranom koji se pruža prema sjeveroistoku. Na vrhu lukobrana je postavljeno svjetlo i četverokutna crvena kula. Unutar luke je i krčko brodogradilište koje ima povijesnu vrijednost. Glavni gat pruža se u duljini od 45 m. Prosječne dubine za privez u luci povoljne su za male brodove.

Brodogradilište Krk smješteno je u centru grada Krka. Jedno je od starijih brodogradilišta na Jadranu prije poznato po brodogradnji i remontu manjih drvenih brodova. Razvojem nautičkog turizma sve više se orijentira na rad s modernijim materijalima u čeliku i plastici. Brodogradilište danas može pružati sve usluge vezane uz nautički turizam (remont drvenih, čeličnih i brodova od stakloplastike, mehaničarske i elektromehaničarske usluge i drugo). Registrirano je još i kao suha marina (zimovalište) brodica te ima registriran ronilački centar kojim pruža usluge ronjenja i prijevoza gostiju motornom brodicom.

Parobrodarska društva – otok Krk u povijesti su obilježili i parobrodi. 1866. godine prekretnicu u razvoju Malinske donosi dolazak parobroda koji tada prvi put tamo pristaje (parobrodi tršćanskog Lloyd na prugama prema Dalmaciji). Slaba međusobna povezanost mjesta na otoku Krku uvjetovala je 1905. godine osnivanje "Krčkog parobrodarskog društva" u Šilu, prvog takvog društva na otoku Krku. Jedino mjesto koje je s otoka Krka bilo povezano s Rijekom je sam Krk. Društvo je ubrzo u Trstu kupilo parobrod "Dinko Vitezić", koji je prvog dana lipnja 1905. zaplovio je prema Crikvenici i tako označio službeni početak linije Šilo - Vrbnik - Crikvenica. Parobrod je bio nov, izgrađen u Napulju 1903. godine, ali malen, samo 16 metara duljine. Brod je bio u vlasništvu 11 dioničara iz raznih mjesta na Krku i plovio je pet puta dnevno na pruzi Šilo – Crikvenica. 1906. u Puntu je osnovano austro-hrvatsko parobrodarsko društvo čiji je prvi parobrod "Frankopan" održavao brodsku liniju mjesta s kopnom.

Trajekti – 60.-ih godina 20. st. Kvarnerski otoci počinju napuštati klasični brodski promet zbog nerentabilnosti i uvode trajektnu liniju. Prva trajektna linija na Jadranu otvorena je 1958. na pruži Crikvenica – Šilo na kojoj plovi preuređeni drveni trajekt "Bodulka" u vlasništvu Kvarnerske plovidbe Rijeka koja nije putnički brodar, ali ima brod. Vožnja je trajala 25 minuta. Izgradnjom novih pristaništa 1962. u uvali Voz na otoku Krku započeo je program supstitucije brodskih linija. Trajektna linija Črišnjeva – Voz najkraća je veza između Krka i kopna i puštena je u promet 1964. Vožnja je svedena na samo petnaestak minuta i ubrzo je postala najznačajnija i najfrekventnija na cijelom Kvarneru. Pruga je prestala s radom 1980. Kada je u promet pušten novoizgrađeni most kopno – otok Krk. Krk je 1970. trajektnom linijom bio povezan i s otokom Rabom (relacija Krk – Lopar), no ona je ubrzo prestala s radom.

Pijesak – tradicija vađenja pijeska iz mora na otoku Krku. Meline u Dobrinju su u antičko doba bile središte za izvoz pijeska. Najstarije trgovačko društvo registrirano u Puntu je Gospodarsko trgovačko društvo, osnovano 1904. godine koje se, između ostaloga bavilo i djelatnošću vađenja pijeska. Pijesak se u Primorju obično vadio i prevozio "štilcem", originalnim hrvatskim jedrenjakom novijeg doba. Taj je tip jedrenjaka služio uglavnom za prijevoz tereta, kao salbunjer (brod za vađenje i prijevoz pijeska) i prijevoz putnika. Danas su ti brodovi uglavnom prenamijenjeni u turističke svrhe.

Plovila - krčka pasara Bodulka, guc Bodul – izgrađene i porinute u Gradsku luku s ciljem očuvanja tradicijske brodograditeljske baštine i prezentacije ribarske povijesti; barka Bodulčica je sa stanovišta tehničke kulture u edukaciji djece.

Radionica i muzej brodomaketara i kolekcionara pomorskih artefakata Željka Skomeršića – veliki umjetnički inventar brodskih maketa, pomorskih karata i brodskih instrumenata, vrijednih publikacija, zastava i odora, pa sve do ostalih neobičnih i rijetkih predmeta, koji zajedno čine zbirku dio kojih se planira postaviti u Interpretacijskom centru.

Jedriličarski klub – Plav, najstariji je jedriličarski klub na Jadranu. Osnovan je 1876. godine i bio je važan društveni čimbenik na gradskom području, a kao glavno okupljalište hrvatske mladeži često je bio u nemilosti tadašnjih austrougarskih vlasti. Drugi povijesni period Plava obilježio je profesor Josip Capponi (1888.-1986.), strastveni jedriličar iz pomoračke obitelji podrijetlom iz Malog Lošinja, poručnik austrougarske avijacije, profesor matematike i fizike koji je aktivirao i oživio pomalo zamrle jedriličarske aktivnosti Krka. Tijekom 2. svjetskog rata zamire klupski rad, članstvo se osipa, neka plovila bivaju uništena, neka mijenjaju vlasnike. Dodatni udarac krčki jedriličari doživjeli su i Capponijevim odlaskom na službovanje u Viroviticu, Petrinju a potom i Zagreb, gdje je 1949. godine umirovljen. O obnavljanju jedrenja u Krku počelo se intenzivnije razmišljati tek 1974. godine. U rad kluba danas je uključeno na desetke mladih Krčana.

Manifestacije - Krčka jedra se gradu Krku organiziraju od 1998. godine. Radi se o regati tradicijskih plovila kojoj je cilj očuvanje i prezentacija bogate pomorske baštine otoka Krka i šire. Ova regata jedna je od najstarijih takve vrste na našoj obali. Tradicionalno događanje osvježeno je i novim programom pod nazivom „Noćni ples barki“. To je noćno promenadno jedrenje tradicijskih plovila u krčkoj luci, kako bi se još bolje prezentirale tradicionalne barke. „Noćni ples“ tradicijski barki zamišljen je kao promenadno paradno jedrenje pod svjetlima reflektora uz prigodni glazbeni program, recital o moru i vatromet. Regatno jedrenje održava se tradicionalno na blagdan Vele Gospe, 15.8., a start je točno u podne, na dvanaesti otkucaj zvona sa krčkog zvonika. Za vrijeme događanja pripremljen je i edukativni program, izložba fotografija, radionice pomorskih vještina, te bogat zabavni program.

Priče - Štorija o galiji Cristo Ressussitato, kojom se obilježava godišnjica Lepantske bitke. S istočne obale Jadrana u tom slavnim okršaju sudjelovalo je sedam gradova, odnosno sedam galija, pored kojih i krčka. Gotovo polovicu snaga hrvatskih gradova u floti i ljudstvu činile upravo krčka galija Cristo Ressussitato pod zapovjedništvom soprakomita Ljudevita Cicute (Čikute), cresko-osorska galija Sveti Nikola vođena soprakomitom Ivanom Dražićem i rapska galija Sveti Ivan kojom je zapovijedao Ivan de Dominis. Papa Pio V. u namjeri da zaustavi prodor Osmanlija i njihovo širenje Mediteranom osnovao je Svetu ligu, savez mediteranskih zemalja, koja je trebala zaustaviti osmansku dominaciju na Sredozemlju. Armada Svetog saveza bila je sastavljena od 209 galija, šest galeaca i 28 transportnih brodova od kojih

su većinu činili oni dubrovački. Na brodovima je bilo 80.000 ljudi, a među njima 30.000 vojnika te 50.000 mornara i veslača. Na lijevom krilu nalazila se i galija Cristo Ressussitato, 28 u prvom navalnom redu, a upravo uspjeh koji je ostvarilo to krilo bio je presudan za daljnji ishod bitke. Malobrojne galijske na desnom osmanlijskom krilu započele su povlačenje što je lijevom omogućilo da pomogne kršćanskim snagama centra i desnog krila. Već u ranim poslijepodnevnim satima 07. listopada Sveta liga izvojevala je pobjedu, označivši u konačnici kraj turske dominacije na Mediteranu. Napravljena je replika vesla galijske u prirodnoj veličini (dužina 13 m; težina 143 kg).

Arheološki i hidroarheološki lokaliteti - u priobalju oko grada brojni rastresiti antički i novovjekovni nalazi. Ruševine crkvice Sv. Jurja nalaze se uz istoimenu uvalu Planinskog kanala. To je jednobrodna, nenadsođena romanička crkva koja na južnom zidu ima crtež jedrenjaka. Taj je crtež jedina je zidna slikarija tog prikaza na sjeverojadranskom području i jedna od rijetkih duž jadranske obale.

2.5. Rovinj

Grad Rovinj je bio važna pomorska luka trgovačkim brodovima na putu od Bliskog istoka ka Veneciji, a rovinjski su se mornari isticali vještinom i hrabrošću. Dokazali su se u bitkama koje su Mleci vodili protiv Turaka u XVI. st. te u kandijskom ratu 1648. g. Rovinjski su piloti (peoti) provodili trgovačke brodove sjevernim Jadranom i venecijanskom lagunom. Trojica od 12 rovinjskih kapetana ratnih brodova bivaju odlikovana ordenom Viteza sv. Marka. Po jednom od njih nazvan je jedan od središnjih uspona starog grada Garzotto. U 17. i 18. st. Rovinj je bio najjači brodograđevni, ribarski i pomorski centar Istre (flota jedrenjaka) te najvažniji izvor za vađenje bijelog i sivog kamena.

Plovilo – batana, tradicionalna rovinjska drvena barka ravnoga dna. uz rovinjski batièl, venecijansku gondolu, neretvansku trupu, komišku sandulu i mnoge druge brodice, pripada mnogobrojnoj obitelji barki ravnog dna. Izvoriste takvih barki treba tražiti u pretpovijesnom razdoblju, u dizajnu splavi i dubenica iz drvenog trupca (monoksila). Ravno dno bilo je pogodno za plovidbu plitkim vodama - jezerima, riječnim ušćima, lagunama i plitkim morskim obalama. Pojavljuje se ne samo na Jadranu, već diljem Europe pa i svijeta. Namijenjena je obalnom ribolovu. Prema predaji, ime batana povezuje se sa zvučnim talijanskim glagolom battere (udarati, tući, mlatiti), koji asocira na zvuk udaranja njezina ravna dna o valove. U rovinjskom dijalektu pak, brodice koje su kadre ići u susret otvorenome moru, opisivalo se uzrečicom: "Bòne da bàti màr!" (Dobre da pobijede more!). Prema drugim mišljenjima, ime brodice potječe iz drevnog pomorskog naziva batto. Njime se imenovala malena barka na vesla iz 14. st., prethodnica današnje brodice. Po tom tumačenju, naziv je posuđenica stare anglosaksonske riječi bat, iz koje je kasnije nastala engleska riječ boat - brodica.

Do dvadesetih godina prošlog stoljeća, broj batana u Rovinju bio je relativno malen, jer je ta brodica služila samo za pojedine vrste priobalnog ribolova. S početkom upotrebe petrolejskih svjetiljaka i širenjem upotrebe mreža potegača ili trata za noćni ribolov svjećaricom na srdele, njihov se broj znatno povećao. Svoje zlatno doba batana doživljava 60-ih godina 20. st., kada se kao pogon počeo koristiti "Tomas". Taj dvotaktni izvanbrodski motor snage četiri konja proizvodio se u obližnjem Kopru u Sloveniji. Batana s njime postaje brža i okretnija te od ribarske brodice postaje omiljeno plovilo za zabavu i rekreaciju. Rijetke su bile obitelji u Rovinju koje nisu posjedovale jednu batanu i rijetki su bili Rovinjci koji se nisu u ljetnim mjesecima njome vozili na kupanje. Zimi su, pak, bili rijetki oni koji batanom nisu išli u ribolov i time popravljali kućni budžet. Pred Uskrs bilo je teško izbrojiti batane kojima su njihovi vlasnici lovili lignje i sipe za tradicionalni blagdanski objed. Do danas je u registru Lučke kapetanije u Rovinju evidentirana 241 batana. Batana zrcali običaje, tradicije, jezik, navike, mentalitet i duhovno ozračje Rovinja i njegovih stanovnika. Ne postoji niti jedna u potpunosti identična batana. Na svakoj od njih može se prepoznati ruka njezina graditelja. Konstrukcija batana uvijek je bila povjerena lokalnim brodotsarima i kalafatima. Gradili su ih u brodogradilištu ili u skladištima prizemlja svojih kuća. Tada je veličina skladišta određivala veličinu buduće barke. Batane se zbog održavanja povremeno vade iz mora.

Osnove brodotsarskog i kalafatskog zanata često su posjedovali i vlasnici batana kako bi redovito održavali svoje barke. Tradicija izgradnje plovila u Rovinju, a posebno batana, vrlo se živo održala i nastavila njegovati u modelarstvu. Time se predano bavi nekolicina Rovinjaca: Alvis Benussi "Canuciàl",

Giandomenico i Michele Quarantotto "Mèto", Giovanni Trani "Fasùpe", Franz Kos, Klaudio Sošić, Rino Budicin "Ciudeîn", Francesco Benussi Scurleîn, Mario Banich, Antonio Battistella. Danas u Rovinju batane gradi najmlađi graditelj batana Mladen Takač. Oglavno jedro batane, rov. vîla al tièrso, četverokutnog je oblika. Ime se pripisuje načinu kojim se ono podiže i pričvršćuje o jarbol. Stari i iskusni rovinjski ribari govorili su da se točka na koju se veže podigač oglavnog jedra određuje mjerenjem trećine dužine gornjeg križa te da se i jarbol postavljao na dužinu od jedne trećine brodice, računajući od krme, a odnos 1:3 bio je omjer dužine privjetrinskog i zavjetrinskog ruba. Šivalo se od vrste pamučne tkanine i potom oslikavalo. Površina i težina jedra ovisili su o veličini batane. Oslikavanje jedra isprva je služilo impregnaciji i produljenju trajnosti, ali je s vremenom postalo znak prepoznavanja, označavajući individualnost i identitet vlasnika. Svaka obitelj imala je na jedru naslikan svoj znak po kojem su njezini članovi, ali i ostali, brodicu i njezina vlasnika prepoznavali izdaleka na moru. Do sada su evidentirana jedra preko 95 rovinjskih obitelji. Naslikani motivi većinom su bili geometrijski, a rjeđe su se pojavljivali figuralni prikazi, zapisi, brojevi i simboli. Najčešće boje bile su žuta, crvena i zelena. Oko 1930. u rovinjskoj su se luci nalazile čak pedeset i dvije batane s oslikanim jedrima. Od kraja šezdesetih godina 20. st. prestalo se koristiti jedro na batani.

Glazba - Tradicija batane neodvojiva je od glazbene tradicije Rovinja koju reprezentira bitinada – originalni izričaj rovinjske narodne pjesme. Prema tradiciji, bitinada je nastala među rovinjskim ribarima, koji su satima boravili u svojim barkama ribareći ili krpajući mreže. Budući da nisu imali slobodne ruke za instrumente, dosjetili su se načina kako glasovima postići vrhunske izvedbe jednog orkestra. To je originalan način izvođenja vokalne pratnje solista imitiranjem muzičkih instrumenata za bilo koju pjesmu koju pjevač želi otpjevati. Kad solist, ili solisti u duetu, intoniraju odabranu pjesmu, "bitinadùri" (tako se definiraju pjevači toga skupa, koji se sastoji od petnaestak ili više članova) koriste sve svoje vještine u imitiranju zvukova instrumenata hipotetičnog orkestra. Solist ili solisti u duetu prvo intoniraju odabranu pjesmu, a onda bitinadùri počinju svojim glasovima imitirati zvukove različitih glazbenih instrumenata, zvučeći poput orkestra.

Kako bi se postigla skladna izvedba, najmanje troje ili četvero bitinadùra imitira basove gitare poput kontrabasa. Zatim se, u grupicama ili samostalno, imitiraju zvukovi drugih žica gitare s najmanje tri glasa koji definiraju akorde. Ostali članovi zbora po volji imitiraju zvukove komplementarnih instrumenata, poput mandoline i mandole, u dijalektu nazvanim "tintini". Pojedina izvedba je najčešće neponovljiva, jer je u znaku improvizacije. Njegovanje i čuvanje tradicije bitinada i bitinadùra u Rovinju posebno nastavlja Kulturno umjetničko društvo "Marco Garbin" Zajednice Talijana Rovinja. Rovinjska bitinada kao nematerijalno kulturno dobro nalazi se na Listi zaštićenih kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Kuća o batani međunarodno je nagrađivani muzej koji na izrazito moderan, zabavan i aktivan način oživljava bogatu rovinjsku ribarsku tradiciju, štiti materijalnu i nematerijalnu pomorsku kulturnu baštinu te čuva i prikazuje običaje ljudi koji su u Rovinju stoljećima živjeli povezani s morem i njegovim bogatstvima, uz poseban akcent na *batanu*, tradicionalnu rovinjsku ribarsku brodicu. Cijeli projekt ekomuzeja Kuće o batani jedna je od glavnih rovinjskih kulturnih, ali i zabavnih atrakcija. Projekt Ekomuzej „Batana“ iz Rovinja upisan je u UNESCO-ov Registar najboljih praksi očuvanja nematerijalne kulturne baštine svijeta, a aktivnosti vezane uz batanu tiču se zaštite i očuvanja umijeća izrade ovoga tradicijskog drvenog plovila, tradicijskih pjesama bitinada, lokalnoga govora, izrade različitih tradicijskih uporabnih predmeta i drugih tradicijskih vrijednosti.

Sastavnice muzeja su Kuća o batani (interpretacijski i dokumentacijski centar sa stalnom izložbom); Spacio Matika (mjesto kušanja, mirisanja, slušanja i pjevanja lokalne pomorske baštine); Mali škver (mjesto slavljenja nematerijalne baštine gradnje batane); Rovinjska regata tradicijskih drvenih brodice s oglavnim i latinskim jedrom ili jednostavno Regata (glavna rovinjska fešta brodice, mora i mornara); te Batanini puti (od Malog mola do Spacia Matika i rovinjskom rivom, dva tematska puta - prvi morem u pratnji barkariola, a drugi je šetnja rivom, kojom posjetitelji upoznaju i doživljavaju Rovinj iz "batanine perspektive").

Mali škver - Na Malom škveru se tijekom čitave sezone odvijaju razna događanja. Ono oko kojega se vrti čitava priča je izgradnja nove ili popravak stare batane: svakim danom tijekom ljeta, može se vidjeti kako brodetesar, od prve do zadnje daske izrađuje pravu rovinjsku batanu. Popravljenе batane vraćaju

se vlasnicima koji ih ponovo aktiviraju za ribolov ili slobodno vrijeme, a nove batane služe Ekomuzeju Batana za vožnju batanama od Malog mola do konobe Spacia Matika. Neke od novih batana bile su poklonjene na dar drugim gradovima prijateljima Rovinja. Tako je jedna otišla u Leonberg, a druga u Gospić. Gradnja nove batane može trajati i do dva mjeseca tako da gosti koji dolaze u Rovinj na relativno kratak period mogu vidjeti samo jednu malu fazu izgradnje.

Spacio je vrsta konobe koja je posebnost Rovinja. To je mjesto u kojemu se čuvalo, kušalo i preprodavalo točeno vino, ali se i družilo, blagovalo i pjevalo. Njegovu etimologiju treba povezati s talijanskim riječima spacciare (prodavati na brzinu i skrito raznu robu čija prodaja nije zakonski dozvoljena) i spaccio (javna prodaja nedozvoljene robe), možda zbog toga što se na samom početku baš u konobama Rovinjaca, usprkos zabrane prodaje vina, vino ipak prodavalo i konzumiralo na brzinu i skriveno od onih koji su kontrolirali prodaju tog pića/proizvoda. Spacio je prostor koji se nalazio u prizemljima gradskih kuća obitelji poljoprivrednika koje su posjedovale vinograde i maslinike na širem rovinjskom teritoriju. Prepoznavalo ga se po grani ovješenoj iznad ulaza. Masivni, neožbukani, kameni zidovi spacia osiguravali su stabilne mikroklimatske uvjete, potrebne čuvanju vina.

Središnje mjesto u svakom spaciju zauzimao je dugačak stol s klupama i stolicama za kupce i posjetioce. Spacio je bio mjesto susretanja i povezivanja rovinjskih zemljoradnika i ribara. Ribari su ovamo redovito zalazili nakon dnevnog ili noćnog ribarenja. Uz kvarat vina i pokoju ribu na gradele, razmjenjivali su dogodovštine i komentirali važne događaje. Ponekad su kartali briškulu, trešet i mòru, a obavezno i zapjevali pokoju bitinàdu. Iz spacia su nerijetko dopirali zvuci opernih arija koje su izvodili najtalentiraniji ribari solisti. Nekada je gotovo svaka rovinjska ulica imala jedan spacio. Danas su pretvoreni u spremišta, priručne radionice i barove, a tek ih je nekoliko sačuvano u izvornoj funkciji. Jedan takav izvorno sačuvani, Spacio Matika, vlasnika Romana Matike u Švalbinoj ulici, postao je sastavnim dijelom rovinjskog Ekomuzeja u kojemu se organiziraju glazbeni, gastronomski i drugi veseli programi.

Rovinjski dijalekt je drevni istroromanski ili istriotski dijalekt karakterističan za Rovinj. Vuče porijeklo od pučkog latinskog govora. U 13. st. spominje ga Dante u svojoj znamenitoj knjizi De Vulgari Eloquentia. Mnogobrojni Rovinjci koriste ga u svakodnevnoj komunikaciji. Rovinjski dijalekt sadrži preko 20.000 riječi. Posebno je bogat izrazima vezanim uz more, ribarenje i brodice. Neki od njih teško su prevodivi, poput onih koji označavaju sastavne dijelove batane.

Rovinjska regata je regata brodica s oglavnim i latinskim jedrom. U Rovinju se održava od 2005. godine. Na regatu svake godine pristigne sve veći broj brodica te ih sudjeluje četrdesetak iz čitave regije: Hrvatske, Italije i Slovenije. Na regati sudjeluje popriličan broj tradicionalnih pa tako i rijetkih baraka poput guca, gajete, pasare, stela, cuttera, cataboata, topa, bragagna i rovinjske batane.

Industrija ribe - Tvornica za preradu ribe Mirna d.d. Rovinj osnovana je 1877. godine, u vrijeme kada je Rovinj bio najveći i najrazvijeniji istarski grad i glavni pomorski centar. Danas zapošljava 150 radnika u djelatnosti proizvodnje i prerade ribe i ribljih prerađevina. Cijeli kompleks tvornice smješten je neposredno uz more, što osigurava kvalitetan prihvrat osnovne sirovine za proizvodnju – plave ribe.

2.6. Izola

Grad Izola je staro ribarsko mjesto s bogatom poviješću. Samo ime potječe od latinskog naziva za otok - „isola“, budući da je Izola bila otok povezan s kopnom pomoću kamenog mosta. Na ovom području turizam se počeo razvijati 1820. godine kada je otkrivena termalna voda. Izola je grad s prekrasnom starom gradskom jezgrom, uskim vijugavim ulicama, malim trgovima i mediteranskom vegetacijom. Danas je grad poznat po ribarstvu, a upravo je ovdje sagrađena prva tvornica za preradu i konzerviranje ribe na jadranskoj obali. Ima oko 11.000 stanovnika i sjedište je istoimene općine.

Ribarstvo – more u okolici Izole bogato je natrijem, fosfatom, dušikom i kisikom te je uvijek bilo bogato ribom pa je ribarstvo postalo najvažnija gospodarska grana ovog grada još u srednjem vijeku. Istarski su ribari u povijesti morali Veneciji davati 1/10 ribe koju su ulovili, a usoljenu ribu morali su sami prevesti do Venecije i platiti porez. Kako bi to izbjegli, proširilo krijumčarenje pa su usoljenu ribu i ulje krijumčarili u Trst. Putovali su noću malim brodovima (fisolere) i vješto izbjegavali mletačke kontrole. Grad je naplaćivao porez na ribu, a prodaja ribe bila je dopuštena samo na ribarnici u Izoli na glavnom trgu.

Vlasnicima brodova nije bilo dopušteno prati niti potopiti stare brodove brodove u luci. Dopisnice za ribolov izdavao je Grad, kojem su ribari prvo morali ponuditi ulov. Vlasnici ribarskih brodica i mreža bili su bogati, a kao posadu zapošljavali su siromahe koje su plaćali dijelom ulova.

Industrija ribe Delamaris - početak formiranja poduzeća Delamaris d.o.o. seže u 1879. godinu, kada je francuz Emile Louis Rouillet otkupio zemljište i sagradio prvu tvornicu za preradu i konzerviranje ribe koja je s radom je počela 1881. Kasnije prelazi u vlasništvo englesko-austrijske banke da bi za vrijeme 1. svj. rata od 1918.-1920. bila potpuno zatvorena zbog nedostatka sirovine i muške radne snage. Kasnije prelazi u talijansko vlasništvo, a nakon 2. sv. rata tvornica je nacionalizirana. Godine 1952. u Izoli je ustanovljeno uvozno-izvozno poduzeće svježe i konzervirane ribe Delamaris. Dok je u povijesti kombiniralo konzerviranje i preradu ribe i raznog voća i povrća, danas je fokusirano na proizvode kao što je riba s povrćem, skuše, sardine, tune, incune i riblje paštete. Poduzeće je kroz povijest imalo veliki značaj za stanovnike Izole koji su u njemu bili zaposleni.

Luka i brodogradilište "Ladjedelnica 2. oktober" koja je 70.-ih godina 20. st. preseljena iz Pirana. Brodogradilište ima dugu tradiciju usluživanja i popravljanja komercijalnih plovila. Danas se specijaliziralo za izgradnju jahti, no rade se i katamarani odnosno ribarski brodovi.

Hiša morja bivši je **Muzej Parenzana** koji je u okviru projekta Mala barka postao centar izvrsnosti pod nazivom „Izolana - Hiša morja“. Prije toga izlagao je zbirke o lokalnim zbivanjima, željeznici, industriji i ribarstvu. Od 2014. godine krenuo je u oblikovanje videoteke o pomorskim, prije svega ribarskim temama. Do sada je prikupljeno blizu dvije stotine video klipova i blizu dvije tisuće fotografija.

Priča o brodu Rex – najljepši, najbrži i najmoderniji brod svoga perioda (porinut je 1931.) koji je potopljen negdje između Izole i Kopra. Radi se o talijanskom brodu, prvom koji je dobio Plavu vrpcu. Talijani su ga zvali «brodom brodova», a Englezi «svjetskim brodom». «Bio je to grad koji je plovio morem i imao je sve što je modernom gradu potrebno: knjižnicu, poštu, vlastitu radio stanicu, tiskaru, dnevne novine Morske novice, kino, dva igrališta, kozmetički salon, brijačnicu i frizera, ..., a da ne spominjemo prekrasno uređenu plesnu dvoranu (M. Blažina). U rujnu 1944 napali su ga saveznički avioni. Vatra na brodu buktila je četiri dana... Dio obale između Izole i Kopra danas zovu «Pri Rexu».

Galerija Rex predstavlja izložbu i priče o slavlom brodu Rex kroz radove Marjana Kralja.

Plovila – nekad najveća flota drvenih motornih ribarica, radionica za drvo za održavanje plovila i izradu mreža; prvi su proizvodili najkompleksnije ribarske mreže (za vlastite potrebe), a kroz pokušaj serijske proizvodnje prvog plovila od stakloplastike osmišljen je i proizveden mali gliser.

Manifestacije – Ribarski festival s dugom tradicijom (40 godina) koji u kolovozu organizira Centar za kulturu, sport i događanja Izola. Radi se o prvenstveno gastronomskom festivalu s bogatom ponudom ribe uz kulturna i druga događanja (predstavljanje ribarske opreme i vještina). U lipnju se održava Festival maslina, vina i ribe.

2.7. Piran

Grad Piran je slikoviti mediteranski grad sa zidinama koji se nalazi na vrhu rta koji omeđuje istoimeni zaljev (hrvatski: Savudrijska vala) te zajedno s Portorožom čini objedinjenu destinaciju koja je najsnažnija na slovenskom primorju. Ima jedinstvenu arhitekturu i kulturnu ponudu što mu omogućava najdužu sezonu i najveću popunjenost. Grad ima oko 4000 stanovnika i glavno je administrativno središte istoimene općine. Piran je zadržao svoj srednjovjekovni izgled s uskim uličicama i zbijenim kućama, što mu daje tipičan mediteranski karakter i poseban šarm.

Mali mandrač Piran – mala (unutarnja) luka Piran ; planira se njeno uređenje u svrhe prezentacije pomorske kulturne baštine (ribarske brodice, tradicionalne i stare brodice)

Sol - Piran je «izrastao» na soli. Njegove solane, u kojima se i dan danas na stari tradicijski način proizvodi cvijet soli svjetske kvalitete. Solana Sečovlje je park prirode na južnom dijelu slovenske Istre.

Njen glavni izvor svježje vode je rijeka Dragonja, koja se nakon nekoliko kilometara spaja s morem u solani u Sečovlju. U solanama u Strunjanu i Sečovlju sol se proizvodi na tradicionalni način u cjelokupnom procesu, svakodnevno skupljajući salamure u biosedimentu.

Eco-spa Lepa Vida – ekološke toplice koje se temelje na soli. Gostima se nudi iskustvo tradicionalne talasoterapije u prirodnom ambijentu solana uz ponudu prirodnih proizvoda (blato i slana voda).

Pomorski muzej "Sergeja Mašere" složeni je, regionalni muzej zadužen za čuvanje i interpretaciju prije svega pomorske, ali i arheološke, povijesne i umjetničke baštine s područja slovenskog primorja. U nadležnosti muzeja je i interpretacija zaštićenog krajobraza Piranskih solana. Nudi bogate specijalizirane zbirke o pomorskim djelatnostima i one, koje govore o povijesti Pirana i okoline: Arheološka zbirka, Povijest pomorstva (Slovinci i pomorstvo, Marinističko slikarstvo, Zbirka brodskih polena, Pomorske votivne slike, Gruberovi brodski modeli i dr.), Muzej solarstva, Etnološka zbirka Tonina hiša, Spomen soba Giuseppea Tartinija.

Muzej podvodnih djelatnosti Piran prikazuje povijest ronilaštva i ronilačke opreme.

Izložba školjki predstavlja malu, ali dobro organiziranu izložbu magičnog svijeta školjki i puževa.

Svjetionik Rt Madona Punta Piran (1872.) - Svjetionik se nalazi na samom vrhu Piranskog poluotoka, na rtu Madona. Piranski svjetionik se sastoji od povezanih objekata koji pored ostataka svjetionika i tvrđave sa stanom za svjetioničara, obuhvaćaju crkvu Marije Zdravja i kulu. Poznata kamena tvrđava sagrađena je 1617. godine i bila je dio nekadašnjih gradskih zidina, a postala je svjetionik između 1871. i 1872. godine, kada je na nju postavljena crvena svjetlost. Planira se obnova svjetioničarske kuće, uređenje svjetionika, jedine kamene lanterne iz 19. st. u Sloveniji te revitalizacija i promocija pomorske baštine čuvenih piranskih kapetana i života s morem.

Plovila - bragoc, tradicijsko drveno plovilo sačuvano do danas s područja zapadne obale Istre, Slovensko primorje; kuter M6 (Galeb) baletana svjetske klase Pina i Pije Mlakar koji su 1936. naručili njegovu izgradnju od trogirskog brodogradilišta, a 1994. ga darovali Pomorskom muzeju "SM Piran".

Rimski put - Očuvani put iz rimskog doba u podmorju ispred Punte Piran

Manifestacije – Sajam soli, vina, maslina i suvenira održava se u listopadu; Neptunov krst je trodnevni događaj koji predstavlja simbolično prihvaćanje učenika prvih godina među "punopravne" pripadnike pomorske škole pod pokroviteljstvom boga Neptuna; Sv. Juraj – praznik soli, održava se u travnju, a oživljava vrijeme odlaska u solane i pripremu za proizvodnju soli (građani Pirana, kao i doseljenici iz obližnjih naselja, započinjali su sezonu berbe migracijom u solane 23. travnja na dan Sv. Jurja, gradskog zaštitnika. Sezona je završavala na praznik Sv. Bartolomeja 24. kolovoza, kada su se vraćali svojim kućama nakon mise zahvalnice); Soljenje ribe – tradicionalno soljenje srdela i incuna.

Prehrana - vino i hrana iz slovenske Istre - slovensko Istarsko zaleđe po Šavrinskim selima, kušanje tradicionalne hrane i autohtonih vina; Fonda – mala eko farma brancina vrhunske kvalitete.

Tablica 1. Turistički atraktivna pomorska baština projektnog područja kao osnova za stvaranje Priče o pomorskoj baštini

Destinacija	Materijalna baština					Nematerijalna baština		
	Plovila	Lučka industrija i infrastruktura	Arhitektura	Arheološki nalazi	Muzeji/ spomenici	Vještine	Priče/Običaji	Prehrana
Krk	Krčka pasara Bodulka, guc Bodul, barka – izgrađene i porinute u Gradsku luku s ciljem očuvanja tradicijske brodograditeljske baštine i prezentacije ribarske povijesti; Bodulčica – zanimljiva sa stanovišta tehničke kulture u obrazovanju djece Parobrodi i parobrodarska društva Trajekti i trajektne linije	Luka i brodogradilište (brodogradilište je povijesno zanimljivo, danas je to suhi gat)		U priobalju oko grada brojni rastresiti antički i novovjekovni nalazi	Brodomaketarstvo i zbirka pomorskih artefakata Željka Skomeršića - radionica i muzej broskog inventara Ruševine romaničke crkvice Sv. Jurja sa zidnom slikarijom jedrenjaka iz 11 st.	Vađenje pjeska iz mora	Štorija o galiji Cristo Ressussitato – u spomen na Lepantsku bitku	Srdelini na buzaru zi kumpirom, imbragone (keks s anisom), rafioli, žlahtina

	Plovila	Lučka industrija i infrastruktura	Arhitektura	Arheološki nalazi	Muzeji/spomenici	Vještine	Priče/Običaji	Prehrana
Rijeka	Drveni jedrenjak trabakul "Larus", građen 1930., jedan od posljednjih očuvanih brodova toga tipa, zadržao autentičan izgled i gabarite Motorni brod "Galeb" –izvorno talijanski trgovački brod iz 1938., kasnije u floti RM Jugoslavije, putovanja broda vezana uz Pokret nesvrstanosti i političke kontakte s državicima Trećeg svijeta (simbol tog doba), sačuvani motori broda	Luka Rijeka i zgrada Lučke uprave Brodogradilišta 3.Maj i Viktor Lenac; nekadašnja Kantrida Lansirna stanica torpeda i kompresorska stanica za punjenje torpeda zrakom u sklopu bivše tvornice "Torpedo", 1933.-1935.g. - Riječki torpedo -prvi na svijetu Lučka skladišta i pristaništa (Budimpeštansko, Praško, Visinogat), 1893.-1913.g. Lučke dizalice Mrtvi kanal	Palača Jadran (zgrada uprave brodara Jadrolinija) Zgrada luke i lučke uprave Zgrada bolnice – bivša Akademija Pomorski fakultet Svjetionik Mlaka		Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Spomenik pomorcu i pomorstvu		Priča o riječkom jedrenjaku Stefano-sačuvan brodski dnevnik s rječnikom pomorskih pojmova na talijanskom i jeziku Aboridžina Priča o jedrenjaku Splendido, put oko svijeta 1852.-1859., prvi riječki jedrenjak koji je oplovio svijet Priče ostalih riječkih jedrenjaka, npr. Capricorno, Fiume Značaj pomorca H. von Littrowa u Rijeci u okupljanju posade za prvu austrougarsku ekspediciju na	Maslinovo ulje i vino (belica), maneštra i bobići

	Plovila	Lučka industrija i infrastruktura	Arhitektura	Arheološki nalazi	Muzeji/spomenici	Vještine	Priče/Običaji	Prehrana
							Arktik, sudionici hrvatski mornari iz Rijeke, Cresa, Malog Lošinja, Voloskog, Bakra	
Izola	Flota drvenih motornih ribarica, radionica za drvo za održavanje plovila i izradu mreža, prvi proizvođači najkompleksnije ribarske mreže (za vlastite potrebe), pokušaj serijske proizvodnje prvog plovila od stakloplastike – osmišljen i proizveden mali gliser	Luka i brodogradilište "Ladjedelnica 2. oktobar" (70.-ih godina 20. st. preseljeno iz Pirana)			Izolana – Hiša morja („Mala barka“, bivši muzej Parenzana)		Priča o brodu Rex - transatlantski brod, dobitnik plave vrpce porinut je 1931., a potonuo 1944. između Izole i Kopra	Maslinovo ulje, vino
Piran	bragoc, tradicijsko drveno plovilo s područja zapadne obale Istre sačuvano do danas, Slovensko primorje	Luka Piran	Luka za hidroavione sa školom za pilote, vojnom bazom i redovnim putničkim avionskim linijama prema jugu i prema zapadu – djelovala u vrijeme između 2 rata	Rimski put - očuvani put iz rimskog doba u podmorju ispred Punte Piran	Pomorski muzej Sergej Mašera Solane u Sečovlju: muzejska zbirka - kuće radnika solane s pripadajućim poljima soli	Cvijet soli Soljenje riba	Neptunov krst - trodnevni događaj koji slavi punopravno prihvatanje prvih godina među "punopravne" pripadnike pomorske škole	Maslinovo ulje, vino

	Plovila	Lučka industrija i infrastruktura	Arhitektura	Arheološki nalazi	Muzeji/spomenici	Vještine	Priče/Običaji	Prehrana
Piran	Kuter M6 (Galeb) baletana svjetske klase Pina i Pije Mlakar koji su 1936. naručili njegovu izgradnju od trogirskog brodogradilišta, a 1994. ga darovali Pomorskom muzeju "SM Piran".		Mali mandrač – mala (unutarnja) luka Piran Svjetionik Rt Madona (1872.)				i preuzimanje gusarske vlasti u Piranu Priča o Meduzi (drvena pramčana skulptura), koja je krasila i zavjetovala jedrenjak Corriere d'Egitto I spasila brod. Skulptura iz 19. St., nekad u vlasništvu kapetana Nazaria Zetta, danas se čuva u Pomorskom muzeju.	
Rovinj		Luka Rovinj Tradicionalni škver (jedan od rijetkih gradova koji gotovo u središtu grada ima tradicionalni škver)	Svjetionik "Sv. Ivan na pučini"-izgrađen 1853. prema nacrtima P. Nobile	Olupina potonulog putničkog parobroda "Baron Gautsch"	Eko-muzej kuća o batani	Umijeće izrade rovinjske batane - tradicionalna rovinjska drvena barka ravnog dna Bitinada-originalni izričaj rovinjske narodne pjesme		Spacio - vrsta konobe koja nudi tradicionalnu rovinjsku kuhinju

	Plovila	Lučka industrija i infrastruktura	Arhitektura	Arheološki nalazi	Muzeji/spomenici	Vještine	Priče/Običaji	Prehrana
Lošinj-Nerezine	Drveni motorni brod "Dražica"- lošinjski loger izgrađen prije 1948., jedan od posljednjih očuvanih brodova tog tipa Rekonstrukcija guca iz 1952. g. od 4,5 m u Nerezinama Lošinjska regatna pasara	Luka i brodogradilište	Pomorska škola – memorijalni karakter: Mali Lošinj kao pomorsko središte 18. i 19.st.	Antička nalazišta: ekspedicija na St. Ištvan; pronalazak brončane statue Apoksiomena između Lošinja i Velih Orjula	Zbirka zavjetnih slika brodova iz kapele Marijina Navještenja (Mali Lošinj), 19.st. Annunziata Kula Veli Lošinj, muzejsko-galerijski prostor	Duga tradicija jedriličarskih regata drvenih pasara (od 1920.)	Nerezinski „Muaj“-folklorni nastup kao pozdrav proljeću kojim se odavala počast majstorstvu nerezinskih kalafata Priče o lošinjskim capehonerima Francesco Giuseppe I. i Contessa Hilda, preko zapisa u dnevnicima kapetana Branka Širole Scenski prikaz „Ispraćaj lošinjskih pomoraca“ – crkvice Annunziata	Prehrana na lošinjskim jedrenjacima na putovanjima oko svijeta, prema dnevnicima kapetana Branka Širole, 1902.-1909. Na temelju zapisa prehrane lošinjskih kapetana – oživjela su se i Jela lošinjskih kapetana koja se mogu kušati u ugostiteljskim objektima na Lošinju, <i>verze na pofrig, kalandraka, zeladia i dr</i>

	Plovila	Lučka industrija i infrastruktura	Arhitektura	Arheološki nalazi	Muzeji/spomenici	Vještine	Priče/Običaji	Prehrana
Mošćenička Draga	Kvarnerski guc, tratarica	Luka Mošćenička Draga			Ekomuzej „Kuća od mora” - Interpretacijski centar ribarske i pomorske baštine	Kuhanje soli, soljenje riba, izrada/krpanje mreža, priprema vrša/parangal, izrada jedara		Kvarnerski škamp, jela od maruna

3. Destinacijska diferencijacija i prijedlog interpretacijskih tema vezanih uz pomorsku baštinu

Osnovne teme koje su uzete kao lajtmotiv za interpretaciju pojedine destinacije sagledane su u odnosu na čitavo projektno područje te stavljene u kontekst predložene Priče o pomorskoj baštini istoga. U tom smislu, iako čitavo projektno područje njeguje sličnu pomorsku baštinu, kako bi se ista mogla turistički valorizirati, predložene su razlikovne teme koje ističu destinacijske posebnosti, ali i slijede predloženu priču. Također, teme prate životni put glavnog lika priče (Mala Barka), a odabrane su i u odnosu na tržište po pojedinim destinacijama koje bi moglo zainteresirati za proizvode koje će te destinacije nuditi. Stoga se prijedlozi osnovnih interpretacijskih tema vezanih uz pomorsku baštinu za pojedine destinacije prikazuju u korelaciji s mogućim tržištem na koje se cilja, a u skladu s momentumom iz Priče o pomorskoj baštini. Isto je prikazano u slijedećoj tablici.

Tablica 2. Osnovne teme kao destinacijska diferencijacija

Destinacija	Destinacijska diferencijacija/interpretacijske teme	Povezanost s Pričom	Tržište
Krk	brodomaketarstvo parobrodi, trajekti	rođenje pasare	<14
Rijeka	obrazovanje luka	škola, fakultet daleka putovanja	15-25
Izola	industrija ribe priča o Rexu	rad	26-30
Piran	sol	mudrost dozrijevanje	31-40
Rovinj	bitinada batana	zrelost 1 („život je pjesma“)	41-50
Lošinj- Nerezine	čuveni kapetani, brodogradnja	zrelost 2 (uživanje u zaslugama)	51-60
Mošćenička Draga	mornarske, ribarske i nautičke vještine	smiraj života prenošenje vještina na buduću generaciju	60+

4. Plan eksploatacije interpretacijskih tema po destinacijama odnosno u cjelini

Područje definirano projektom uključuje svih sedam destinacija koje je potrebno sagledati kao cjelinu. Priča o pomorskoj baštini čini okosnicu prema kojoj se predlaže plan eksploatacije interpretacijskih tema po destinacijama, no kao najvažniji proizvod, predlaže se turistički itinerar Mala Barka koji uključuje svih sedam destinacija i čini cjeloviti turistički proizvod. Isti se predlaže u suradnji s tvrtkom Gulliver travel¹, koja je spremna isti ponuditi na tržištu. Pored toga, ista tvrtka spremna je surađivati i u ponudi jednodnevnih izleta u sve destinacije projektnog područja, a prijedlozi izleta navedeni su u annexima dokumenta². Prijedlog je razrađen prema pravilima poslovanja tvrtke Gulliver travel što uključuje njihove uobičajene partnere (smještajne kapacitete i ugostiteljske objekte) što ne isključuje mogućnosti rada i s drugim partnerima odnosno drugim agencijama. Osim cjelovitog itinerara i jednodnevnih izleta, tvrtka Gulliver travel spremna je pojedine destinacije uključiti u svoje postojeće turističke programe „Masterchef Slovenia – Wine & Dine“ (Piran), „PureQuest Adventures – Croatia and Slovenia“ (Piran) i „Ultimate Culinary Istria“ (Rovinj). Ti su programi također predstavljeni u Annexu 4 (Piran) i 5 (Rovinj)³. U okviru provedbe projekta, kontaktiralo se i s tvrtkama Atlas Croatia⁴ te Real Experience d.o.o.⁵ koje su također potencijalno zainteresirane za prodaju proizvoda nastalih u okviru projekta Mala Barka 2. Tvrtka Real Experience d.o.o. ponudila je i mogući okvirni itinerar koji je predstavljen u Annexu 8.

Prijedlog itinerara Mala Barka

1. dan

- transfer do hotela
- smještaj u hotel te ručak
- razgled otoka u pratnji vodiča (grad i luka Krk, radionica brodomaketara i kolekcionara pomorskih artefakata Željka Skomeršića, interpretacijski centar uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)
- večera u jednom od krčkih restorana
- noćenje

2. dan

- doručak u hotelu
- odlazak autobusom do Vrbnika
- razgled mjesta te odlazak na degustaciju poznate vrbničke žlahtine, ručak u konobi
- nakon ručka odlazak za Rijeku
- dolazak u kasnim poslijepodnevrim satima, smještaj u hotel
- večera u hotelu

3. dan

- doručak u hotelu
- razgled Rijeke (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka – priča o brodolomu barka Stefano i ostali postav, Korzo – Radoičić, Mrtvi kanal uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)
- ručak u lokalnoj konobi
- nakon ručka slobodno vrijeme za vlastite programe

¹ Gulliver travel je vodeća destinacijska menadžment kompanija (DMC) u regiji. Od 2001. do 2016. bila je dio vodeće putničke kompanije u svijetu – TUI Group, a od 2016. je dio Hotelbeds Group, vodećeg globalnog pružatelja usluga i razvoja inovacija u području putovanja.

² Ukoliko su projektni partneri suglasni, tvrtka Gulliver travel predložene je jednodnevne izlete spremna odmah ponuditi na tržištu. Budući da pojedine atrakcije još uvijek nisu spremne, moguće su modifikacije, u dogovoru s projektnim partnerima.

³ Mjesto na kojem se u tekstu uključuju Piran odnosno Rovinj označeno je žutom bojom. Kontakt osoba tvrtke Gulliver travel zadužena za izradu programa i s kojom se mogu dogovarati detalji je gđa. Mirela Švaić (mirela.svaic@gulliver.hr).

⁴ Kompanija za destinacijski menadžment

⁵ Tvrtka nudi doživljaje i smještaj putem portala Real Croatia (https://www.realcroatia.com/en_US/). Kontakt osoba je gđa. Petra Gracin (petra.gracin.zg@gmail.com).

- predstava „Racconti di costa e di mare / Priče s obale i mora“⁶; stavljanje želja u bocu i puštanje u more
- noćenje

4. dan

- doručak u hotelu
- odjava iz hotela te odlazak za Sloveniju
- dolazak u Piran, smještaj u hotel Piran, zakuska u hotelu
- odlazak na razgled Pirana i Isole (Pomorski muzej Sergej Mašera, Hiša morja uz mogućnost kupnje ribljih proizvoda, tematskih suvenira, vina i ulja)
- pratnja vodiča s pričama o ulovu i preradi riba, REXU, proizvodnji glisera, Neptunovom krstu, Kuteru M6 te Piji i Pinu Mlakar, Tartiniju
- večera u centru Pirana uz koncert (Joe Kaplowitz na školjkama ili klasična violinska izvedba Tartinijevih skladbi vezanih uz morsku tematiku)
- noćenje u hotelu

5. dan

- doručak u hotelu
- odlazak u smjeru Istre, putem posjet Sečovlju te razgled solana uz mogućnost sudjelovanja u prikupljanju soli i kupnju proizvoda od soli i tematskih suvenira
- pauza za ručak u konobi u Brtonigli
- nakon ručka odlazak za Rovinj
- smještaj u hotelu
- poslijepodne obilazak Rovinja i posjet Ekomuzeju Batana (uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)
- odlazak u „Morsko kino“ uz večeru na batanama (u slučaju kiše večera u tipičnoj istarskoj konobi uz nastup bitinadura)
- noćenje

6. dan

- doručak te odjava iz hotela
- odlazak autobusom do Rijeke, ukrcaj na katamaran za Mali Lošinj, transfer do Nerezina⁷
- razgled atrakcija u pratnji vodiča te „Razgovor s kapetanom“ (priče o životu na brodu, uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)
- kapetanov ručak
- povratak katamaranom za Rijeku, smještaj u hotel
- večera u hotelu, noćenje

7. dan

- doručak u hotelu
- odlazak za Mošćeničku Dragu uz obilazak gradića i posjet „Kući od mora“
- ručak
- povratak u hotel
- slobodno vrijeme
- noćenje

8. dan

- doručak i odjava iz hotela

⁶ Samo za grupe talijanskih turista obzirom da je predstava isključivo na talijanskom

⁷ Napomena da ima i katamaran iz Pule za Mali Lošinj te da nema povratno katamarana iz Malog Lošinja za Rijeku. Kada dođe do realizacije itinerara, detalje treba dogovoriti s agencijom.

Plan eksploatacije teme za destinaciju Krk

Projekti	Nositelj projekta	Tržište
Jednodnevni izlet	turističke agencije/DMC	Turisti
Brodomaketarska radionica „Mala Barka“	Interpretacijski centar (u suradnji sa Željkom Skomeršićem)	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program "Fali more drž' se kraja" a) mala škola jedrenja b) snalažljivost u prirodi, prostoru, osnove geografije, učenje morskih uzlova (čvorova) i sl.; c) organiziranje ribolova i sakupljanja jestivog bilja (prehrana)	JK Plav	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Radionica izrade umjetničkih skulptura od pijeska (podloga priča o vađenju pijeska iz mora)	Umjetnik Igor Vlasov	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program "Na vesla, na jedra, na ugljen, na ulje" a) izložba o kretanju po moru (tradicijske brodice na vesla i jedra, parobrodi, trajekti) b) vožnja tradicijskim brodicama (veslanje/jedrenje, (uz priču o povijesti tradicijskih brodica Krka) c) vožnja trajektom Valbiska – Merag (uz priču o povijesti parobroda i trajekata)	Interpretacijski centar (u suradnji s JK Plav i Jadrolinijom)	Turisti
Program „Igre na plaži“ a) skupljanje školjka/kamenčića i izrada nakita i skulptura na plaži; b) igra „križić-kružić“ pomoću „morskog pribora“ (kamenčića, školjka, morske trave i sl.); c) igra „pogodi rupu“ – bacanje loptica u rupe različite veličine s ciljem osvajanja što više bodova (manja rupa – više bodova); d) igra „Lov na blago“ – cilj svake ekipe je pronaći što više sakrivenih predmeta; e) utrka u trčanju/plivanju	TZG Krka (u suradnji s hotelima)	- Turisti - Lokalno stanovništvo

Plan eksploatacije teme za destinaciju Rijeka

Projekti	Nositelj projekta	Tržište
Jednodnevni izlet	turističke agencije/DMC	Turisti
Vjenčanja na brodu	turističke agencije/DMC (u suradnji s Matičnim uredom/kapetanima)	- Lokalno stanovništvo - Turisti
Program "Na pustom kopnu" a) Izrada splavi, jedara, kućica u cilju preživljavanja od dostupnih resursa; b) Priča o brodolomu barka Stefano.	Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka (u suradnji s lokalnim graditeljima brodica)	- Lokalno stanovništvo - Turisti
Program "More je kuća" a) Kreativne pokazne i participativne radionice restauracije starih barki; b) Kreativne radionice prenamjene dijelova starih barki u namještaj; c) Izrada i prenamjena ribarskih mreža u mreže ljuljanje	Restoratorski odjel Rijeka HRZA (u suradnji s umjetnicima)	- Lokalno stanovništvo - Turisti
Program "Rijeka je luka, luka je Rijeka" a) "Morska ispovjedaonica" - radionice izražavanja osjećaja i (životnih) želja pretočenih morskom simbolikom; b) „Seansa s morem – Emotion in the Ocean” - predstava "Racconti di costa e di mare / Priče s obale i mora" te stavljanje osjećaja/želja u bocu i ispuštanje u more	Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za psihologiju (u suradnji s tvrtkama/udrugama specijaliziranim za <i>life-coaching</i> – npr. Sambol Consulting, udruga Spirit te Talijanskom dramom HNK Zajca i Zajednicom Talijana)	- Lokalno stanovništvo - Turisti

Plan eksploatacije teme za destinaciju Izola

Projekti	Nositelj projekta	Tržište
Jednodnevni izlet	turističke agencije/DMC	Turisti
Program "Potraga za Rexom" - ronjenje i podvodno fotografiranje	Marjan Kralj	Turisti
Program "Zobatec tihotapec" – radionica za djecu na temu krijumčarenja pomoću brodova (detektivske tehnike, borba protiv kriminala, patrole, istraga)	Interpretacijski centar "Hiša morja" (u suradnji s policijom)	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program „Riba plava trikrat: v morju, v olju in vinu“ a) posjet Hiši morja s prikazom bivše tvornice ribe; b) posjet maslinarima i vinarima Isole uz branje maslina i kušanje ulja te kušanje vina	Interpretacijski centar "Hiša morja" (u suradnji s Delamaris d.o.o., Društvom oljkarjev slovenske Istre i vinarima)	Turisti

Plan eksploatacije teme za destinaciju Piran

Projekti	Nositelj projekta	Tržište
Jednodnevni izlet	turističke agencije/DMC	Turisti
Program za djecu "Slani kemičar" a) efekti isparavanja soli (teatralno okruženje uz audio i video projekcije) b) izrada kristala od soli	Pomorski muzej Sergej Mašera - Muzej solinarstva	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program "S okusom soli" a) priča o osjetu okusa i kako sol djeluje na njega; b) priča o zanimljivostima vezanima uz sol (ratovi zbog soli, praznovjerja vezana uz sol, sol u raznim kulturama, suvremena uporaba soli, boje soli i sl.) c) iskušavanje raznih vrsta soli; d) postani ambasador soli (certifikat nakon edukacije o soli)	Pomorski muzej Sergej Mašera - Muzej solinarstva	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program „Ples, glazba i more“ a) priča o bračnom paru plesača Mlakar i njihovom Galebu (film, plesna predstava) b) priča o Giuseppe Tartiniju uz izvedbu Senti Lo Mare c) „Školjke i glazba“ – koncert na školjci; slušanje zvukova školjke; priča o korištenju školjki u signalne svrhe	Pomorski muzej Sergej Mašera (u suradnji s Društvom baletnih umetnikov Slovenije, SNG Opera in balet Ljubljana, Muzejom školjk in polžev, jazz glazbenikom Josephom Kaplowitzem)	- Turisti - Lokalno stanovništvo

Plan eksploatacije teme za destinaciju Rovinj

Projekti	Nositelj projekta	Tržište
Jednodnevni izlet	turističke agencije/DMC	Turisti
"Morsko kino" – gledanje filmova sjedeći u barkama (ETNOFILM festival, Festival podvodnog filma i fotografije „Bijeli lav“, Motovun film festival, International Sound & Film Music Festival, Weekend Media Festival, Dani talijanskog filma u Rovinju)	Ekomuzej Batana i TZ Rovinj (u suradnji s Etnografskim muzejom Istre, Ronilačkim centrom Puffer, Motovun film festivalom, dreaMaker d.o.o. i Udrugom ISFMF, Pepermintom, Zajednicom Talijana "Pino Budicin")	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program „Sing & Sea“ – prezentacijski program poznatih pjesama u aranžmanu bitinada odnosno noćnih arija (npr. Jingle bells u obradi Giorgia Sugara)	Ekomuzej Batana (u suradnji s KUD-om Marco Gabrin i folk sastavom Batana)	- Turisti - Lokalno stanovništvo

Plan eksploatacije teme za destinaciju Lošinj-Nerezine

Projekti	Nositelj projekta	Tržište
Jednodnevni izlet	turističke agencije/DMC	Turisti
Program „Razgovori s kapetanom“ a) upoznavanje s kapetanom koji priča o životu na brodu; b) obilazak broda uz objašnjavanje dijelova broda, pravila navigacije i sl. c) prikaz svakodnevnih aktivnosti mornara	Interpretacijski centar (u suradnji s umirovljenim kapetanom/interpretatori ma baštine)	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program „Kapetan u kuhinji“ – kulinarska radionica za muškarce temeljena na kapetanskim jelima	Lošinj hotels & villas	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program „Kapetanica na brodu“ a) izložba „Žena na brodu“ na temu praznovjerja vezanog uz žene na brodu; b) izložba „Mitovi o mornarima“ kao bezbrižnim, hrabrim, muževnim, romantičnim i seksi muškarcima predstavljena kroz proizvode suvremene i pop-kulture (filmovi, knjige, poster, parfemi, cigarete, alkohol, stripovi...); c) radionice snalaženja na moru, kartografije, upravljanja jedrom, vezivanja čvorova, tetoviranja i sl.	Interpretacijski centar	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Program „SOS! – Save Our Species“ a) radionica za djecu na temu dupina i potraga za dupinima; b) radionica „Životinje na brodu“ (pas, papagaj, majmun...)	Institut Plavi svijet i Interpretacijski centar	- Turisti - Lokalno stanovništvo
Scenski prikaz „Ispraćaj lošinjskih pomoraca na Anuncijati“.	Turistička zajednica Grada Malog Lošinja	Turisti

Plan eksploatacije teme za destinaciju Mošćenička Draga

Projekti	Nositelj projekta	Tržište
Jednodnevni izlet	turističke agencije/DMC	Turisti
Interaktivni program za djecu "Kapetan Guc" koji uključuje njihovo sudjelovanje u sortiranju ribe, utovaru/istovaru ulova, odlukama o mjestu ulova ribe, upravljanju brodom, postavljanju vrša/parangala, ribolovu, krpanju mreža i sl.	Interpretacijski centar „Kuća od mora“	- Lokalno stanovništvo - Turisti
Program „Kapetan posljednji napušta brod“ a) veslanje/jedrenje na tradicijskim barkama; b) ribolov; c) pokazne i participativne radionice obnavljanja barki; d) priča o ulozi muškarca u ribarstvu	Interpretacijski centar „Kuća od mora“ i Akademija starih zanata i vještina (u suradnji s nositeljima baštine)	- Lokalno stanovništvo - Turisti
Program „Riva ribi grize rep“ a) pokazne i participativne radionice, pripreme ribarskih alata, izrade/krpanja mreža/vrša/parangala, izrada jedara; b) pokazne i participativne radionice soljenja ribe i pripreme jela od riba; c) priča o ulozi žene u ribarstvu	Interpretacijski centar „Kuća od mora“ i Akademija starih zanata i vještina (u suradnji s nositeljima baštine)	- Lokalno stanovništvo - Turisti

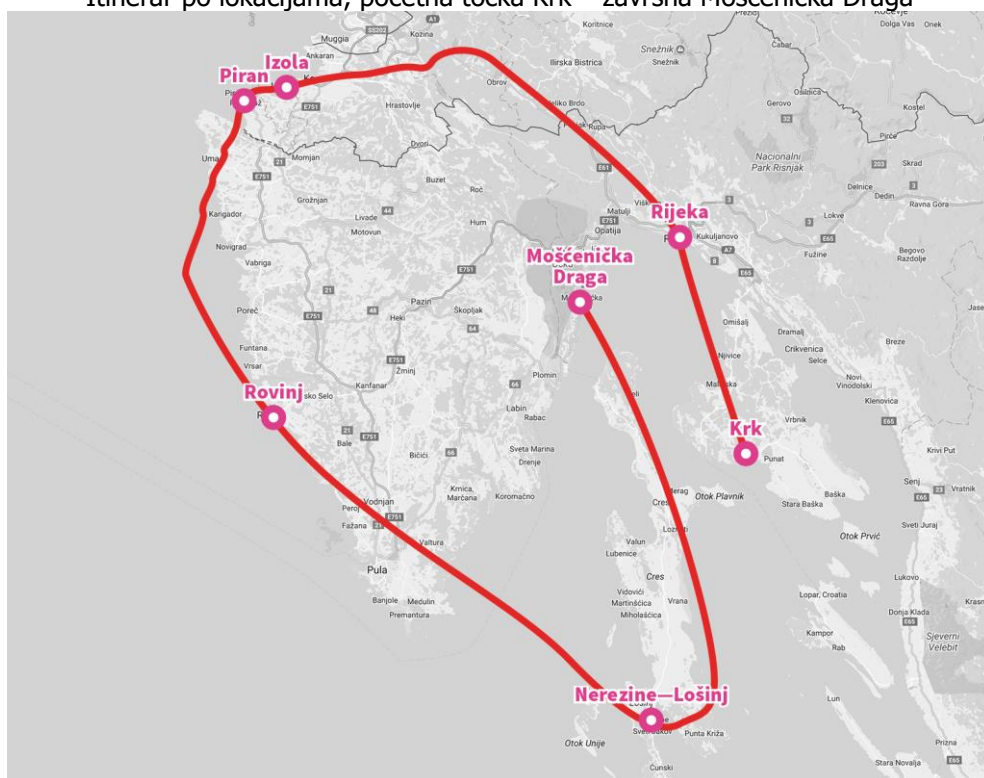
5. Jedinstvena priča o pomorskoj baštini projektnog područja

Priča o pomorskoj baštini projektnog područja temelji se na predloženoj destinacijskoj diferencijaciji odnosno interpretacijskim temama vezanima za svaku pojedinu destinaciju. Iako pojedine destinacije često baštine slična materijalna i nematerijalna kulturna dobra, pojedine su interpretacijske teme odabrane na način da čine jedinstvenu cjelinu svih sedam destinacija koje zajednički predstavljaju novi turistički proizvod. Osnovna ideja priče je mala barka koja simbolizira **stil života lokalnih ljudi s ovog područja**. Mala barka za njih nije samo prijevozno sredstvo odnosno „radno mjesto”; njome se išlo na vjenčanja, rođenja djeteta, sprovode. Ona je simbol života; **ona JEST život**. Slijedeći osnovnu ideju, priča o pomorskoj baštini projektnog područja kreće od rođenja do životnog smiraja u poznim godinama prikazujući glavne momente životnog ciklusa u ovom području koji utjelovljuje njen glavni lik, Mala Barka.

Životni put male barke opisuje se kao put prema sljedećem itineraru: **Krk – Rijeka – Izola – Piran – Rovinj – Lošinj-Nerezine – Mošćenička Draga**, a vezan je uz predložene glavne interpretacijske teme: **brodomaketarstvo (Krk) – obrazovanje/znanje i luka (Rijeka) – sol (Piran) – industrija ribe (Izola) – bitinada i batana (Rovinj) – čuveni kapetani (Lošinj-Nerezine) – mornarske, ribarske i nautičke vještine (Mošćenička Draga)**. Vizualni prikaz takvog itinerara ocrta spiralno kretanje koje podsjeća na školjku/morskog puža čime dodatno naglašava vezanost uz pomorsku baštinu.

Vizualna rješenja prikaza predloženog životnog puta kao temelja Priče o pomorskoj baštini

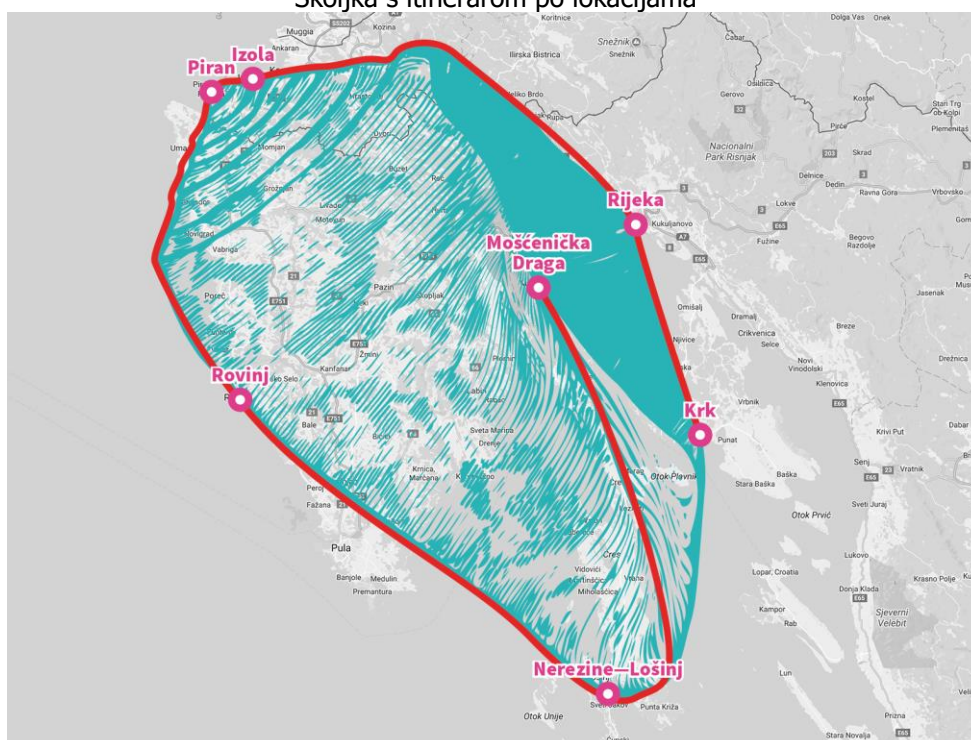
Itinerar po lokacijama, početna točka Krk – završna Mošćenička Draga

Školjka s lokacijama

Školjka s itinerarom po lokacijama

Sama priča ujedno predstavlja i **turistički proizvod** cjelovitog projektnog područja u vidu **turističkog itinerara** te ju je kao takvu moguće ponuditi na tržištu. Pored toga, svaka destinacija može ponuditi iste turističke proizvode koji čine integralni dio tog turističkog itinerara zasebno, bez nužnog posjećivanja ostalih destinacija. Pritom se računa prvenstveno na one turiste koji dolaze u pojedinu destinaciju motivirani suncem i morem ili pak nekim drugim razlogom dolaska, za razliku od itinerara koji se nudi u paketu za turiste koji dolaze upravo radi priče o pomorskoj baštini i u tom slučaju posjećuju sve

destinacije iz projekta. Isto je detaljnije razrađeno u Planu eksploatacije za cijelo projektno područje. Pored turista, za većinu predloženih proizvoda tržište predstavlja i lokalno stanovništvo.

Iako je tekst same priče koncipiran na način da slijedi točnu rutu s početkom u Krku odnosno završetkom u Mošćeničkoj Dragi, njegova je specifičnost u tome da se može početi pričati i u svakoj drugoj destinaciji ovisno o mjestu trenutnog boravka turista. To znači da turist ne mora biti u Krku e da bi mu se priča o pomorskoj baštini mogla ispričati iz početka, već je moguće priču „izokrenuti“ na način da ona u fokus prvo stavlja destinaciju u kojoj se turist trenutno nalazi da bi se onda vratila na početak i slijedila čitavu rutu. Na taj način za očekivati je da će turist koji inače nije namjeravao posjetiti neku drugu destinaciju, možda to i učiniti. U tom slučaju, moguće su manje modifikacije koje svaka destinacija može učiniti.

5.1. Tekst priče o pomorskoj baštini

(Krk)

*«Ča je more kad bi bilo poje
Ča je, ča je more kad bi bilo poje?»*

Zvonilo je po cijelom Krku, bilo je cike, veselja, pjevalo se na kanat, rzale su sopele, tancalo se do zore. Cijelo je mjesto došlo proslaviti njeno rođenje. Mala Barka. Bila je to najljepša, ali i najmanja kći tate Željka. Rodila se u njegovom 'brodogradilištu', radionici od devet metara kvadratnih. Devet... Kasnije u životu razmišljala je je li joj bila sudbina biti tako mala: konačno, kako se možeš roditi velik u prostoriji od devet metara kvadratnih! Kasnije, kao odrasla, jedva je dosegala tri metra I koliko god da je propinjala svoja jedra vježbajući tako istezanje, nije narasla ni centimetra! No, njenu ljepotu nitko nije mogao zaniijekati. Skladnog oblika i čvrstine, svojim je oglavnim jedrom postizala nevjerojatnu brzinu i okretnost. Reklo bi se da je nedostatak veličine u potpunosti nadoknadila finim oblicima i ljepotom.

Njen je otac živio dosta burno. Priča se da je radio svakakve nepodopštine. No, kako to obično biva, pamet prije ili kasnije dođe u glavu pa se smirio te duge zime kratio rađajući barke. Nekad je to bila terapija, danas strast. Svi znaju da se takve ljepotice kao što je bila Mala Barka mogu roditi samo iz strasti. Imao je on mnoge kćeri koje su se bogato udale: jedne su krasile predsjedničke urede; druge su otplovile u inozemstvo, do Barcelone, Gdanjska, Temišvara; neke su se šepirile na EXPO-u u Lisabonu i Vancouveru. A jedna se čak ukasila titulom Miss Europe! Ni jedna od tih kćeri nije bila ista, a svaka je imala svoju vrijednost. Neke su, iako tek rođene izgledale staro. No, nemojte misliti kako im je to uzelo nešto od ljepote! Patina koju im je tata Željko odjenuo dala im je posebnu vrijednost.

Eh, ali našoj Maloj Barci nitko nije bio ni približno sličan... Lokalne su gospoje bile ljubomorne jer se, ma koliko bile lijepe, njihove kćeri nisu ni izbliza mogle mjeriti s njom. Kad bismo ih usporedili s našom Malom, bilo bi to kao da govorimo o sluškinjama koje su prevozile teret ili pomagale jedrenjacima i ribarskim brodovima, a Ona? Ona je bila kapetanica! Mala i prelijepa, ali vrckava i odlučna kapetanica. Priča se da ju je tata donio na svijet inspiriran jednim pismom zapovjednika broda iz Brazila koje čuva u svojoj mičoj radionici, a u kojem zapovjednik objašnjava kako se krajem 19. stoljeća pokušao otrovati zbog nesretne ljubavi s 'javnom gospođom'. No, pustimo sad razloge njenog rođenja, važno je da je došla na svijet.

I dok je tako sve odjekivalo od veselja, a svi su se, potajice i uz ljubomoru divili ljepoti Male, uz srdeline na buzaru zi kumpirom, uz imbragone i žlahtinu, svi su se složili u jednom: čeka je siguran i blistav put. Tata je u njoj uživao. Često je s njom provodio vrijeme pričajući joj priče o moru, krčkoj galiji i Lepantskoj bici ili praveći s njom skulpture u pijesku koji je kasnije "štilcima" odlazio na put. Krenula je, tako, u školu i očekivano, bila najbolji đak. Posebno je dobra bila u tjelesnom odgoju i umjetničkim predmetima. Na glazbenom je samo trebala zamahnuti svojim bijelim jedrom iz kojeg su se čule melodije kakve svijet još nije čuo. Na likovnom se obično izvlačila jer je gotovo uvijek ona bila model koji su ostali učenici crtali. A i matematika joj je ležala, osobito kad su se natjecali u okretnosti pa je lako izračunala najkraći put do pobjede. Povijest Krka išla joj je kao od šale: u čas, evo je u 1866.-oj gdje stoji glumeći trčanski parobrod i dubokim glasom "hu-hu" oponaša njegov zvuk; u drugi pak, eto je u ulozi "Bodulke", trajekta

iz 1958. kako žuri od Šila do Crikvenice. Iz hrvatskog je briljirala u sastavcima, osobito na slobodne teme; uvijek je pisala o putovanjima na daleka mora. Silnu je želju imala putovati daleko bojeći se jedino da je premala za takve daljine. A najdraži joj je predmet bila geografija... pogađate zašto! No, unatoč tome što je bila proglašena najboljom učenicom te redovito osvajala prva mjesta na natjecanjima u muzičkoj školi, Krk joj je, i more oko njega, postao tijesan. Večerima bi često dolazila na obalu i maštala o daljinama...

(Rijeka)

Ubrzo je stiglo i vrijeme za odlazak u srednju školu. To je značilo i veliki grad. Rijeka. Luka. Još je u rodnom Krku slušala starije brodove kako pričaju o Rijeci iz koje se plovi daleko. Postojala je među njima i uzrečica „Rijeka je luka, luka je Rijeka” i jednostavno je znala kako će jednom to biti njen privremeni dom. 'Privremen' jer će iz njega ploviti negdje daleko. Upisala je Pomorsku školu u obližnjem Bakru gdje se školovala za pomorskog nautičara. Obzirom na okretnost, dobre senzorne sposobnosti, lako i brzo snalaženje i dobru organizaciju, to je zanimanje bilo kao stvoreno za nju. Oči su joj posebno zasjale pri upisu u školu kad su joj rekli kako škola treba ljude koji su tolerantni prema kulturnim razlikama i, eto nje opet s mislima o dalekom svijetu! Učila je tu o terestričkoj, astronomskoj i elektroničkoj navigaciji, meteorologiji i oceanografiji (oh, oceani, kakvu je to želju za plovidbom u njoj izazivalo), pomorskoj komunikaciji, medicini... Obzirom na vlastitu okretnost, obožavala je manevriranje brodom, a najmanje se veselila pomorskom pravu. „Praksu, samo mi dajte praksu”, mislila je, „želim ploviti!!!!!!”...

Školski su joj prijatelji bili dobra ekipa; budući da je bila jedina djevojka u školi, posebno su je voljeli. Kad nisu učili, izlazili su van no njen je pojam savršenog izlaska uvijek bio vezan uz more. Tako nije mogla dočekati lipanj kada bi odlazila na Fiumare. Drvene barke na jedra privezane u Mrtvom kanalu, trgovci i obrtnici u tradicijskim nošnjama, jelo i piće, izložbe, umjetnici, predavanja, ma čega se god dotakneš, sve je izgledalo, zvučalo, mirisalo na more. Okušavala se u regatama, plesala na vjetru, razgovarala s ljudima na moru i o moru. Upoznala je čak i Voju Radoičića koji joj je pričao o svom životu, a on joj je čak predložio da, kako bi zaradila koji novčić, statira na Korzu predstavljajući simbol riječke vezanosti uz more. No, to nije bilo za nju. Onako okretna, radije se vrmala sad od Mrtvog kanala, Delte pa do Verdijeve, od Kantride, preko 3. Maja do Viktora Lenca lagano se, svaki put malo više, otiskujući u daljinu. U druga doba godine, posjećivala bi svjetionik Mlaku, a posebno je voljela odlaziti u Pomorski i povijesni muzej gdje bi satima sjedila i čitala brodske dnevnikke koji su opisivali dogodovštine mornara s dalekih putovanja.

Tako je mladi Bačić pisao o brodolomu barka Stefano: *„Dok je Jurić stigao do bačve, urođenici su se njome nabacivali i valjali je kao da je golema igračka. ... Budući da nas je njihova bezazlena igra mogla stajati zalihe vode, Jurić je sa zavidnom hrabrošću krenuo u susret crncima i pokušao im razjasniti naš položaj više znacima nego riječima. Oni su pak prekinuli igru, kao iz nekog strahopoštovanja i skrenuli pozornost na nas. Pregledali su nam kosu, udove, oskudnu odjeću. Bilo nas je strah, osobito opasnih sulica što su ih držali u desnoj ruci i neobičnih zavinutih palica u lijevoj. Iznenada ih više nismo zanimali ... Urođenici su tražili račice i priljepke i lako su ih nalazili. Kad su nešto našli, najprije su ponudili Costi, pa tek onda sami jeli. Potaknut njihovom ljubaznošću i ranijom uviđavnošću, Costa im je govorio naizmjenice engleski i francuski nastojeći od njih doznati gdje je zaljev Champion Bay (...) ... Urođenici su samo ponavljali njegove riječi koliko su bolje mogli... To nas je razočaralo jer smo sada osjećali da nam žele pomoći, ali ne znaju kako... Dok su međusobno razgovarali, jedan je čovjek bojažljivo pristupio Costi pružajući mu komad papira što je našao na stijenama uz obalu. Nije to bilo samo nevjerojatno, bilo je to čudesno. Taj papir bio je komad pomorske karte sjeverozapadne obale Australije sa Stefana. Na njemu je bio upravo predio gdje smo se nalazili, ali i cilj koji je Costa imao na umu – rijeka Gascoyne”. „Bili su spašeni”, laknulo joj je. „Oh, kako su samo zanimljivi ti daleki krajevi. Još da završim fakultet i eto mene na pučini”, mislila je, uz dozu straha, ali i poštovanja. U ostalo vrijeme, najradije je sjedila u svojoj sobi slušajući „Pomorsku večer”: „Našem dragom sinu koji plovi”..., „Moj brat Nikola na brodu”..., „Najdraži, želim ti mirno more”..., „Pozdrav posadi broda”... bile su uobičajene poruke obitelji svojim najmilijima u kojima je vidjela sebe i čežnju kojom joj otac šalje poruke dok ona sretna uživa na nekim dalekim valovima.*

Došao je i dan za maturu. Mnogim je njenim prijateljima to bio poseban dan. Roditelji su bili posebno ponosni, a za većinu njih, značio je odlazak u svijet rada gdje će pokazati naučene vještine. Za nju, to je bio samo preduvjet koji mora ispuniti kako bi naučila još i još i više od toga, upisala je Pomorski fakultet, koji je isto tako bio samo stepenica na putu do dalekih mora. Upisujući program Nautike, u ušima su joj odzvanjale riječi broskog dnevnika mladog Bačića s barka Stefano kojeg je znala gotovo napamet. Budući da je sanjala o daljini, stekla je prijatelja u jednom profesoru koji joj je kroz učenje približio oceane. Strast kojom je objašnjavao meteorološke uvjete na oceanima smanjivala je njen strah od tih velikih mora, jedinu prepreku koja je stajala na njenom putu u daljine. Kad nije imala predavanja, posjećivala bi brodogradilišta. „Ej, hej, brod na vidiku“, uzvikivali bi joj radnici kad bi ih posjećivala promatrajući veličanstveno nastajanje novih brodova iz njihovih ruku. A ona bi njima nekad uzvraćala s „hura“ ili „ship ahoy“ uvježbavajući mornarske pozdrave koje će koristiti pri svojim putovanjima.

Jednog je dana, tako, pri posjeti Kantridi ugledala novo lice. Bio je to Guc, porijeklom iz Mošćeničke Drage. I on je studirao na Pomorskom fakultetu, ali na drugom smjeru. Budući da dolazi iz obitelji koja se bavila ribolovom i prijevozom ribe, njegovi su interesi prvenstveno bili vezani uz što bolju organizaciju posla. „Što on tu radi, nisam ga dosad nikad vidjela?“, pomislila je. A on je nju spazio već pri upisu na fakultet, no njeni snovi o daljinama kojima je stremila, zamaglili su joj vid pa je prestala primjećivati sve što ju je okruživalo. Pomalo nesiguran i sramežljiv, ali izrazito radišan i pouzdan, tog se dana odvažio uputiti se u brodogradilište kako bi je susreo i možda upoznao. Sudbina mu je bila naklonjena i ona ga je, ne samo zamijetila već se u njoj nešto pomaknulo. Bio je to osjećaj sličan onome koji je vuče u daljine: leptirići u trbuhu, silovita želja za nečim, zvonjava u ušima, sanjivi pogled. Prepoznala je osjećaj, no nije znala da bi nešto takvoga mogla osjećati prema nekome tko je ovdje, u blizini, pokraj nje. Prema nekome tko se bavi prijevozom ribe, tko je sramežljiv i ne tako otvoren kao ona. Jedino što ih je spajalo bila je nesigurnost; kod njega – nesigurnost hoće li ga ona uopće primijetiti, a kod nje – nesigurnost u svoje male proporcije koje ne odgovaraju njenom cilju: dalekim morima. Promatrajući ga, osjećala je nevjerojatnu bliskost i pitala se nije li to stoga što je upravo jedan guc spasio preživjele od brodoloma koji je doživio *Stefano*.

I tako se tog dana i on uključio u tradicionalno pozdravljanje između radnika u brodogradilištu i Male Barke kad mu je izletjelo „hip, hip“! Lice joj se, na to, razvuklo u širok osmijeh i od tog su dana postali nerazdvojni: zajedno bi učili, posjećivali ista mjesta, Mlaku, Mrtvi kanal; razgovarali o moru, luci; jeli istu hranu; udisali istu sol u zraku. Samo sanjali nisu isto: on je maštao o tradicijskom životu Kvarnera ili Istre, a ona o Australiji i Novom Zelandu. Ljubav je, međutim bila tolika da su razlike, u studentskim danima, bile nebitne. Važno je bilo potvrditi tu ljubav što su i učinili. Bio je svibanj i ona je nosila najljepše ikad viđeno bijelo oglavno jedro koje je dala ukasiti finom čipkom koju je davno dobila od jedne žene pomorca koji ju je donio iz bijelog svijeta. I on je bio pomalo elegantan, na svoj tradicionalan način. Vjenčanje su upriličili u Pomorskom muzeju, malo i svečano, kako dolikuje dvoje mornara. On joj je poklonio svoje oduševljenje zbog njenog dolaska u njegov život:

*„Sa okusom mora, sa okusom soli
na usnama žarkim, u kosi i koži,
ti si došla iz mora
da se pružiš kraj mene,
došla si tu,*

praćena suncem“; a ona je uzvratila Onassisovom izrekom: *„Moramo se osloboditi nade da će se more ikada smiriti. Moramo naučiti jedriti i prilikom jakih vjetrova“*.

(Izola)

Na bračno su putovanje otputovali u Izolu. Kako i valja u svakom braku, našli su kompromis: otplovili su u drugu zemlju što je Maloj Barci bila uvertira za daleka putovanja, a opet su bili u poznatom kraju gdje se Guc osjećao na svom terenu. Nerazdvojni, šetali su po gradskim ulicama, posjećivali okolicu, trčali po Saletto tunelu, no najviše ih je veselilo ljuljuškanje po morskim valovima. Mala se Barka radovala izletu na mjesto gdje je počivao Rex. Bio je to najljepši, najbrži i najmoderniji brod svoga vremena koji je svoj kraj dočeka negdje između Izole i Kopra. Bio je to brod svih brodova, grad koji je plovio morem i imao je sve što je modernom gradu potrebno: knjižnicu, poštu, vlastitu radio stanicu, tiskaru, dnevne novine, kino, dva igrališta, kozmetički salon, brijačnicu i frizera. Imao je čak i plesnu

dvoranu. Mala je Barka danima uvježbavala plesne korake samo kako bi uspjela dočarati atmosferu na tom brodu svih brodova. Vidjela je sebe u tom brodu-gradu te mirisala daleka mora koja njoj, malenoj, još uvijek nisu bila dostupna. Izazivao je Rex u njoj neko posebno strahopoštovanje, a teško si je priznavala, iako njega svjesna, vlastiti strah od te daljine. „Bio je tako velik pa, eto ga leži potopljen. Kako ću ja mala na tako daleki put?“, mislila je. Zasad joj je, međutim, bilo već dovoljno slušati priče o Rexu te uživati u njegovim slikama u galerijama.

Guc je pak iz prikrajka gledao ribare kako svakog dana vrijedno oru bogatim morem Isole. Mreže su se svijale pod tjelešcima inćuna, srdela i skuša, a poseban mu je užitek bio vidjeti srebrnkasto-plavo ljeskanje uvijenih debelih i čvrstih, mišićavih tuna za koje su bile zadužene posebne ribarice. Sve ga je to podsjećalo na djetinjstvo i ribarsku tradiciju njegove obitelji. Oh, kako mu je srce lupalo pri svakom izvlačenju mreže! A imalo je i zašto jer je mineralno more Isole garantiralo da će mreže uvijek biti pune. Prepoznao je ponos ribara kojim bi ulov predavali onima u tvornici, a koji su se brinuli o daljnjem putu tih ribica. Sлагali su ih u metalne krevetiće i milovali ih najfinijim maslinovim uljem, ponekad ih razigravajući komadićima finog povrća. Neke su pretvarali u glatke paštete koje su se gospodi doslovce topile u ustima. Kad bi ribica dotakla nečije okusne pupoljke, čovjeku bi se instinktivno spustili kapci od uživanja, a jezik bi dotakao nepce kako bi iz njih izvukao što više arome. „Ovo je moj svijet, ja sam ovo more, stvoren sam za druženje s ovim ribicama“, osjećao je.

Ljubav koju su Guc i Mala Barka osjećali jedno prema drugom bila je ojačana njihovom ljubavlju prema moru. Tako su svako malo posjećivali Hižu morja uživajući u njenim izložbama, promatrajući fotografije i gledajući filmove s pomorskom i ribarskom tematikom. Odlazili bi i u brodogradilište; Mala se Barka s radošću prisjećala svojih navika iz Rijeke i lako je i ovdje upoznavała vrijedne brodograditelje. A lipanj im je donio i posebnu zabavu: Festival maslina, vina i ribe obećavao je savršen provod! Jednog su dana, ljuljuškajući se tako na jutarnjim valovima pokazivali svoje vještine: Mala je Barka vozila slalom među bovama spretno okrećući svoje bijelo jedro, a Guc bi je sačekivao na cilju nagradivši je svaki put novom vrstom ribe koju je ulovio. Našla se tu i jedna lokalna ribarica imena (Biser) koja ih je sa zadovoljstvom promatrala, fascinirana Gucevim vještinama pronalaska ribe i okretnosti pri njenom ulovu. A o količini ulova za takav relativno mali brod da i ne govorimo!

Fascinirana, ribarica je odlučila da ih mora upoznati: „Vještine koje ovaj Guc pokazuje uistinu bi nam bila velika pomoć pri ulovu ribe“! Sjeli su zajedno na jutarnji doručak i tako se rodilo prvo lokalno prijateljstvo. Guc je ubrzo zamoljen da im se pridruži u ulovu ribe i s oba je vesla to prihvatio. Nedugo poslije, ponuđen mu je i posao u tvornici ribe za koju je dnevno ulovio toliko kao ni jedna ribarica do sada. Mala je Barka i dalje sanjala o velikim putovanjima, no ovaj trenutak nije bio najbolji za to: počelo je s jutarnjim mučninama, a devet mjeseci poslije prijatelji iz brodogradilišta pomogli su u rođenju njihovog sina: malog Glisera. Nitko sretniji od njegovih roditelja: krasila ga je majčina okretnost i brzina, a i po stasu joj je nalikovao, ne narastavši pretjerano ni kasnije. S tatom je ponekad išao u ribolov, no bolje se snalazio u modernijem okruženju pa se u budućnosti vidio u druženju s turistima. Majka se posvetila odgoju sina, a otac je uživao u druženju s ribicama koje život znače.

(Piran)

Dozrijevanje je sa sobom donijelo promjene: bilo je vrijeme da Gliser krene u školu. Put ih je odveo u nedaleki Piran jer je Gliser izrazio želju da obrazovanje uskladi s roditeljskim stopama upisavši tamo srednju pomorsku školu. A i Guc je želio promjenu, tražio izazove. Sol na kojoj je grad izrastao bila je simbol njihovog dozrijevanja: za Glisera je to bila škola, za Guca posao za solane, a Mala je Barka ovdje konačno pronašla mir. „Nisam rođena za daljine, djetinji su to snovi bili, tek sad vidim bogatstvo koje mi ovaj naš kraj pruža“, zaključila je. I dalje je bila najljepša među gospođama, okretna kao piranski sandolin, no smirila se u soljenju ribe, izradi maslinovog ulja i vina te povremenom pomaganju u proizvodnji soli. Najveći mir i ponos, uz koju puštenu suzu osjetila je kad je Gliser krenuo u školu. Tog je rujanskog dana Neptun preuzeo vlast u Piranu, 'krstili' su buduće pomorce pa tako i Glisera, a slavlje je prošlo u gusarskom ozračju. A oživjela je i meduza koja je svoj dom danas našla u Pomorskom muzeju. Iskrice minule želje o putovanjima još bi koji put frčnula u njenom oku kada bi vikendom otišli na izlet do svjetionika na rtu Madona. Tu bi se sjetila uloge svjetionika za sigurnost pomoraca te kako su lađe plovile mimo Pyrosa do obližnje grčke kolonije Aegide. No, i sama se čudila kako joj srce više ne lupa tako snažno pri pomisli na daljinu. Piranska sol za nju je bila veća od samog života. Zbog nje su

se vodili ratovi, prekrajale granice i gospodarska karta Starog kontinenta, bila je bijelo zlato tisuć-godišnje vladavine Mletačke republike na Jadranu. Sedam milijuna godina čekala je da je izvade iz utrobe planine, a samo jedno ljeto da je pokupe s morskih obala... Sol je bila u svim osjetima: miris soli koji je već širilo i samo more; okus soli koji je bio neizostavni dio svakog ručka; boja soli kojom su nadoknađivali nedostatak snijega u božićno vrijeme; dodir soli koji su gospođe koristile u tretmanima ljepote; zvuk soli zbog koje je, prema tvrdnjama mnogih, Tartinijeva violina zvučala tako ekspresivno, prismo, toplo i melodično. Odlazak u solanu za nju je bio pravo zadovoljstvo: morska bi se voda kroz kanale izlivala na polja soli, gdje bi se pustilo da isparava na suncu. Kroz nekoliko tjedana, puštalo bi se da morska voda teče iz jednog polja soli u drugo. Kada bi sva voda isparila, ostala bi čista sol dobivena posve prirodnim putem: kristalizacijom. Ti su kristali za nju bili vrijedniji od svakog dragog kamena kojeg možete zamisliti. Svakom bi jelu nadjenuli novo ruho. Bolesnike su liječili od alergija, prehlada, astme, srčanih bolesti, stresa. Jaja bi dobila finu teksturu uz malo sitne soli. Kava bi dobila jaču aromu uz zrno-dva krupne soli u vodi za kuhanje. Svakoj bi koži uz dodatak meda, toplog mlijeka i par kapi ulja lavande i ružmarina poklonili podatnost i mekoću. Bili su to kristali koji produljuju život ribama pa bi joj, kao domaćici, lakše bilo podnijeti smrt ribica koje su se doimale trajnima kad bi ih posipala solju. Posebno joj je pak zabavno bilo eksperimentiranje s raznim aromama soli pa bi stvarala vlastite mješavine: s agrumima, začinskim biljem, sušenim povrćem, ili bi slavne kristaliće 'napila' aromatičnim crvenim vinom i prosušila u pećnici. A čula je i za dimljenje soli aromatičnim drvcima, iako to sama nije iskušala.

Cvijet soli bio je kralj kristala. Bio je na posebnoj cijeni zbog svog načina proizvodnje u mikroklimatskim uvjetima, u najslanijim bazenima solane. Pod utjecajem jakoga sunca, na površini morske vode stvorila bi se tanka pločica soli koju bi pomoću posebnih drvenih lopata-sita ručno skupljala, a onda posebno i sušila. Prozvali su je cvijetom jer je čišća i bogatija od obične, a njen je okus poseban. Bijele je, rahlo ružičaste boje, drobi se rukama, a njena je gustoća upola niža od soli koja se dobiva isparavanjem. Po ljepoti, lako ju je bilo mjeriti s našom Malom barkom. Sve u svemu, naša su pasara i sol bili vrlo skladan plesni par, baš kao Pino i Pia Mlakar čijem se kuteru M6 po imenu Galeb odlazila diviti u stari mandrač ispred Pomorskog muzeja. Taj brod kao da je pričao priču o tom paru koji se dušom i tijelom predao plesnoj umjetnosti; o paru koji je naporno radio za svoj život kako bi obogatio baletnu umjetnost i vratio joj dostojanstvo; o paru koji je ispunio koncertne dvorane s unutarnjim žarom i utjelovljenom predanošću, skromnošću, napornim radom, disciplinom, odricanjem, odlučnošću, hrabrošću, vitalnošću, entuzijazmom, ljubavlju i odgovornošću prema budućim generacijama. Na buduće su generacije mislili i kad su tog svog plesnog Galeba udomili kod muzeja. I dok je njihov ples dokazivao da svojom ljepotom može odražavati nezamislivo, da može odražavati dobro i istinu u Platonovom smislu te riječi, tako danas Galeb stoji uspravnog baletnog držanja na ponos svim građanima. Između njega i male jedrilice Mirka Bogića, u starom piranskom mandraču, Mala je Barka bila potpuno mirna.

(Rovinj)

„Život je pjesma, draga moja, naš je Gliser momak i vrijeme je da se malo posvetimo jedno drugome i odemo na neko putovanje“, iznenadio ju je Guc jedne večeri uoči 25. godišnjice braka. „Na tebi je samo da uzmeš nužne stvari i opremiš se dobrom voljom“, dodao je. Ostala je iznenađena i nekako joj se činilo prenaporno odjednom pokupiti stvari i krenuti na nekakav put. No, uistinu, dugo nisu nigdje išli, a predosjećala je da se radi o iznenađenju pa svog najdražeg Guca nije htjela uvrijediti. „Ne znam što ponijeti, osjećam da se radi o iznenađenju no koju bih odjeću trebala uzeti, svečanu? Ako pak budem previše svečana, bojim se da moj Guc ne bi pomislio kako njegovo iznenađenje nije dovoljno dobro. A ako pak budem previše jednostavna, možda se neće uklapati u njegovu ideju!“, razbijala je glavu. Napokon je odlučila naći kompromis i ponijeti nešto svečane i nešto jednostavnije odjeće. Odsjeli su u modernom dizajn hotelu koji je izgledao kao veliki brod. Veliki putnički brod koji nikud ne putuje, ali ponosno stoji uz more, možda maštajući da putnike odveze negdje na pučinu. Sve je u njemu bilo na mjestu, kao na pravom brodu i to luksuznom brodu. Sjela se da su tako pričali o Rexu, brodu koji je bio putujući grad. Ovaj je bio grad-brod, ali koji nikud ne putuje. Ili možda putuje u mislima onih koji odsjedaju u njemu. „Možda fizički nismo otputovali daleko, no naš je brak prešao sasvim pristojan put. Stoga te pozivam na jednu vožnju batanom. Ona možda najbolje ocrtava naš život, možda jest mala i nije predviđena za putovanja po velikim morima. No, naš je put toliko velik da se nikakva mora s njim ne mogu usporediti“, izgovorio je Guc primivši je pod ruku i odvevši je do mora po putu ukrašenom svjećicama. Kakav je to doživljaj bio, srce joj je bilo puno, jedva je susprezala dah; u zraku se osjećala

toplina ljubavi. Lagano ju je podigao i smjestio u batanicu koja se nježno ljuljuškala, a za jedan priprosti ribarski brodić u tom je trenu izgledala tako nježno i elegantno. Primila ih je u svoje krilo i ponudila ih čašom malvazije i brodetom od danas ulovljene ribe pripremljene u Spacio Matika. Otisnuli su se uz svjetlost svijeća i opojne mirise od kojih se Maloj Barci vrtjelo u glavi. „Je li to od vina? Ljuljuškanja mora? Ili od silne ljubavi?“, teško je bilo ocijeniti. Znala je samo da osjeća. Bila je nijema, ni najmanja riječ nije joj dolazila na usta. Tišinu je odjednom prekinuo Guc bitinadom:

*„Ta stara batana
sa četir' pajola...
Sve ljepša i ljepša je!
Gledam je s mola.
Jedno joj veslo
šepa u hodu,
drugo joj jedva
dotiče vodu...
Dva pedlja su duge
Daske joj slavne...
Kraljevska barka
nema joj ravne!
Ta stara batana
Sa četir' pajola...
Sve ljepša i ljepša je!
Gledam je s mola.
U suton, u zoru,
U podne... svejedno.
Uz kruh, kvartin vina,
Nas dvoje smo jedno“.*

Dok joj glasnice još uvijek nisu proizvodile zvukove, u sebi se sjećala svih Giannija i Vilma i njihovih ljubavi. Dvoje ljudi, barka i more.

(Lošinj-Nerezine)

Botterini, Budinich, Petrina, Kozulich, Leva, Bussanich, Tarabocchia, Gerolimich, Martinolić, Ivančić... Imena svih tih čuvenih lošinjskih kapetana odjednom je prizvala u sjećanja još iz školskih i studentskih dana. Čitala je o njima sanjajući da će i ona njihovim putem na daleka mora. Aldebrand Petrina posebno joj se usjekao u pamćenje postavivši rekord najkraćeg putovanja iz jadranskih luka do Čilea, od Trsta preko Rta Dobre nade do Taltala. Njegova je ljepotica "Contessa Hilda" taj put prešla za samo 94 dana. Naslovi čileanskih novina pisali su o heroju Petrini, a naša se Mala Barka osjećala kao da je ona ta o kojoj se piše.

Ili pak Pietro Giacomo Leva, prvi istočnojadranski kapetan koji je oplovio Cape Horn. Njemu je od Trsta do Valparaisa trebalo 125 dana. „Iako je to znatno dulje od Petrine“, mislila je, „nije mala stvar negdje ići kao predvodnik, kada nitko od tvojih kolega tamo nije bio“, uzdahnula je sa strahopoštovanjem. Levin je put pokrenuo trgovačke odnose s Čileom što je bilo i te kako značajno i otvorio tako put njenom heroju Petrini.

Biti lošinjski kapetan značilo je živjeti more u svakom smislu riječi, ne samo kad su bili na brodu. Mnogi su od njih generacijama bili vezani uz more pa su se vjenčavali sa sestrama drugih kapetana ili su im i djeca bili kapetani. Leva je tako oženio sestru kapetana Marca Antonia Budinića, a imao je desetero djece od kojih su čak njih pet bili kapetani. Priča se da je bio vrlo lijep i dotjeran pa su se čuli mnogi uzdasi kad bi sa suprugom šetao po Čikatu, uvali Blatini, preko Srebrne i Zlatne uvale do prolaza Boka Falsa, pa preko uvale Augusta uspinjući se na Velu Stražu zbog pogleda na Lošinj. Bili su im to rijetki zajednički trenuci jer je more opet zvalo na put...

Sada, kad ju je Guc iz Rovinja doveo u Nerezine, Mala se Barka prisjetila svih knjiga o kapetanskom

životu koje je kao mlada čitala. „*Subota 19. 9. 1908. Na sva jedra jurimo put juga brzinom od 7 milja na sat. Kada se ustajem iz lijepog kreveta u lijepom kamarinu idem u salon, gdje već jedu poručnik i stari pilot od 70 godina, koji je već 60 godina po moru ploveći u svakom stupnju i po cijelom svijetu. Vrlo je dobre čudi. Jedemo jaja i pijemo čaj. Do podne navijem sve ure na krmi i bilježim sve provište, što su na brodu. Prekrasno vrijeme. Na vidiku smo Australije. Nedjelja, 20. 9. 1908. Od polnoći puše sve jače i sve veći se gomilaju valovi. Tamno je kao u rogu. Nitko ne spava. Refuli JZ duvaju pakleno. Bojimo se da će se razderati nove gabije. Do podne jednako. Jede se bez volje s pladnjima u ruci. Barometar je već veoma nizak. Okrenusmo u 8 sati u jutro brod na lijeve oglave, da se ne udaljimo od kraja i da im se promijeni vjetar zaokrenemo put Zapada okolo Gabo Islanda*“, pisao je Širola o događajima na „Contessi Hildi“. Život na pučini odražavao se i u hrani koju su jeli: bili su tu brudet od suhe hobotnice s palentom; nadenjeni lignji; crni rižoto; papuči. Šurlice s janjećim ili goveđim žgvacetom (Kalandraka) mornari su popularno zvali 'mila majko' jer je bila uobičajena hrana, a neka od jela i danas nose naziv po kapetanima. Anton Botterini zaslužio je da ga i danas spominju zbog carpaccia od gofa, a kapetana Petrinu zbog brudeta od hobotnice. Jela se tu i zaladia ili žaladija, konzervirana riba odnosno riblja želatina, delikatesa koju su jako cijenili venecijanski gurmani. Osim toga, jeo se krumpir, fažol, brašno, usoljeno meso koje se čuvalo u bačvama, slanina, srdele, slani sir. Na brodu su bile i žive svinje i žive kokoši koje su nosile jaja, a ta jaja jela su se s pršutom. Zatim šalša od pomidora, češnjak, kapula, bakalar, tjestenina, ječam, palenta, putar, oslić, tvrdi sir. Pio se rum, cherry, vermouth, a vinska kiselina sa sodom bikarbonom služila je protiv žgaravice. Na prekooceanskim rutama lovili su se albatrosi čije meso i nije bilo baš ukusno. Lovili su se i morski psi čiji je rep kao trofej pripao brodu, kost kapetanu za štap, a mornarima meso i koža.

Za Badnjak se, uz fritule tradicionalno pripremao *verze napofrig*. Mala je Barka, samo da osjeti čari kapetanskog života i sama spremala isto jelo na Badnjak, a po starom receptu izvjesne Eufrazije Kaschmann:

„Lignje očistite sa strpljivošću, izvadite joj nožice, a u utrobi ćete naći bijelu torbicu koju sačuvajte sa strane. Stavite dovoljno ulja u posudu za kuhanje, tek malo više, pa u još hladno ulje stavite komade lignje, dva krumpira izrezana na četiri komada, jednu repu izrezanu na tri-četiri komada, pa sve stavite na laganu vatru. Kad se malo poprži, dodajte dvije litre hladne vode, a kad zakuha, stavite malo začinskih trava, listove kupusa, malo komorača, malo boražine, krumpira koliko želite, soli i ostavite sve da se kuha. Ako pak ne volite boražinu, dovoljan će biti komorač. Kada je kupus napola kuhan, ubacite bijelu torbicu od lignje koju ste prethodno sačuvali, promiješajte i juha će postati bijela. Posebno napravite brudet od bilo koje ribe pa juhu od brodetu prelijte preko kupusa prilikom serviranja. Jelo 'de orbi!'“.

„Uvijek si bila kapetanica mog života“, izjavio je Guc uz večeru i nježno je primio za ruku. Smireno je odgovorila značajnim osmijehom i pogledom punim ljubavi. Dva su ih dupina pratila u moru izvodivši ljubavni ples.

(Mošćenička Draga)

Konačno su doplovili i u Mošćeničku Dragu. Bila je to ribarska lučica, mjesto koje je izazivalo uspomene iz djetinjstva i kojih se Guc rado prisjećao. Lovio je još kao dječarac; raznih je tu riba bilo, bukvi, špara, fratar, pica, arbuna, salpi, cipala, koji put škrpuna, a u jesen liganja. Posebno je uživao u lovu na škampe, mitske životinje iz mulja morskih dubina koji prikriva gotovo čitavo dno Kvarnerskog zaljeva. S ocem bi postavio vrše privezane u parangale. U svakom bi bilo po 50 vrša, raspoređenih svakih 24-25 metara na konopu dugom 1200 metara. Lovili bi od travnja do listopada. Snenih bi očiju Guc već oko šest sati s ocem bio na moru. Većinom bi ulovili tri i pol, četiri kilograma na 300 vrša. No, pravila nema, na jednu odličnu godinu znale su ići dvije-tri 'gladne'. Osjetljiva su to bića, na svaku prirodnu nepogodu, npr. potres ukopaju se u pijesak. Na dnu mora grade tunele, kao mravi, a potres bi im to poremetio.

Vađenje vrše izazivalo je posebno uzbuđenje, neizvjesnost koja je svaki put budila nadu u veliki ulov. Čudna je ta prirodna ljudska narav, potreba za lovom. Izvadili bi, tako vrše koje su uglavnom bile krcate strijačima. Nisu imali osobitu gastronomsku vrijednost, jer imaju jako malo mesa, no majka bi ih koristila za juhu. Istu onu koju je Mala Barka koristila u svom *verze napofrig* u predbožićnoj noći. Koprcaju se oni tako dok ih Guc pokušava izvaditi. Malene mu, još dječje ručice, a u strijača su gadna

kliješta, no Guc ih spretno uklanja golim rukama. Dva, tri još živa strijača probode žicom iz vrše i koristi za novu ješku; dva, tri baci u kašetu, također za ješke, a ostatak vrati u more. Svako toliko, pokoji strijač završi na podu ili među konopima, bespomoćno se koprcajući. Na kraju su se koprcali u majčinom loncu i prehranjivali obitelj u godinama njegovog djetinjstva. Nikad neće zaboraviti dan kada je, sa samo 12 godina uhvatio 12 kilograma škampa. 12 godina i 12 kilograma, kako se život zna poigrati! Otac je sjao od ponosa; osmijeh mu na licu, ali ne govori puno. Zna, ipak, da je odradio dobar posao odgojivši tako sina.

Danas je tu sa svojom kapetanicom. Ljuluškaju se na moru, s pogledom usmjerenim prema Mošćenicama na brdu, gdje su Primorci 'okrenuli leđa' moru, i na Mošćeničku Dragu, mjestu nekadašnjih ribarskih kućica nastalom u uvali na mjestu spajanja dva brda, gdje su Primorci isto to more bili prisiljeni prigrčiti i naučiti s njime živjeti. Mala, ali Draga. Ponos koji je osjećao čitajući Mediteranski brevijar na mjestu gdje mu autor opisuje rodno mjesto svaki bi mu put preplavio srce i sve ga je vuklo i vuklo da se konačno ovdje skrasi.

Majčin posao nije bio ništa manje vrijedan od njegovog i očevog. Ne samo da bi hranila obitelj ulovom iz njihovih vrša, plela je i krpala mreže, čekala rano ujutro dolazak brodica i punila ulovom odgovarajuće košare s kojima bi se uputila u Lovran na tržnicu, a ponekad bi ravnopravno s njima i lovila na moru. Ma takva je bila i njegova Mala Barka i duboko u sebi osjećao je kako je ovo pravo mjesto za njih. Mjesto gdje će se skrasiti u smiraj života, uživati u moru i prenositi znanje onima koji će to isto raditi sutra. Danas je u Mošćeničkoj Dragi samo pet škampara, a tradicija ne smije zamrijeti.

Danas ustaju u 5 i skupa s lokalnim ljudima odlaze na more. Nije to više kao u prošla vremena kada je slab ulov značio i brigu oko praznog tanjura. Danas Guc lovi iz gušta, zajedno s Malom Barkom. Koji put ulov završi na njihovom tanjuru, koji put ga podijele s mladima koji su spremni naučiti tradicijske vještine, a koji put ide na stol restorana za goste koji cijene kvarnerskog škampa. Lovi se 100 do 150 dana u godini, a u ostalo vrijeme sole ribu, pletu i krpaju mreže, izrađuju vrše i parangale, šiju jedra, kuhaju sol i njeguju svoje brodice kako bi im i u budućnosti pružale sigurno radno mjesto. Ponekad se, u smiraj dana spuste i do opjevanog Sipra, plaže Gučevog djetinjstva, koji je svakom mošćeničkom djetetu budio znatiželju o nekom drugom svijetu:

*"Vi ne znate moj bijeli Sipar i moje žalo
gdje sam kao dijete malo
letio za snima, lovio leptire
tražio školjke po žalu
čudio se vjetru i valu i moru
i čekao kad ću na Učku goru
da vidim vile i vilenjake
što na krilatim konjima
love sunčane trake."*

Danas su oboje znatiželju zamijenili mirom koji more pruža. „Ploviti se mora“, zaključila je Mala Barka, „a mi smo doplovili daleko. Vrijeme je da opremimo jedra za buduće generacije“.

Prilog 1 – Prijedlog jednodnevnog izleta Krk

KRK ***Mala Barka***

Mala se Barka rodila na Krku, u radionici brodomaketara i kolekcionara pomorskih artefakata Željka Skomeršića. Krije li se još uvijek u vama dijete koje uživa u igri minijaturama? Jeste li se ikad pitali kako nastaju minijature brodice koje savršeno nalikuju pravima? Ako jeste, ovaj će vas izlet opet vratiti u djetinjstvo. Poigrajte se minijaturnim brodicama, upoznajte lokacije njihovog djetinjstva, igrajte se na plaži. Uronite ruke u pijesak, postanite umjetnik i otpustite stres. Tijekom izleta obići ćemo grad Krk, luku, čuti priču o krčkoj poljoprivredi i ribarstvu uz mirise srdelina na buzaru zi kumpirom, imbriagone i žlahtinu.

Itinerar:

09:00 razgled grada Krka s posebnim naglaskom na luku, pasaru Bodulku i guca Bodula

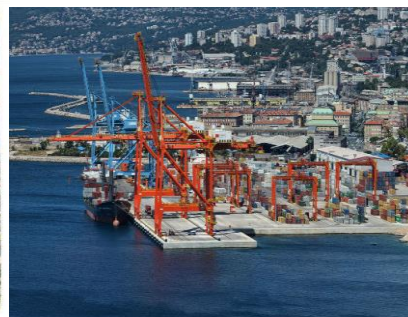
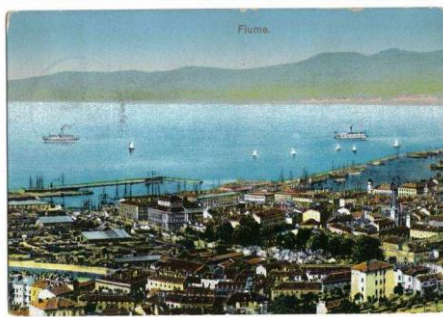
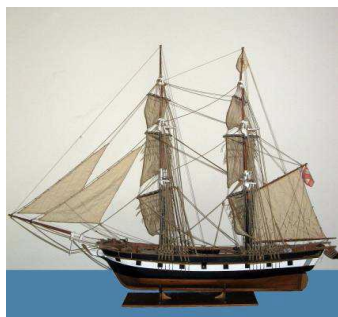
10:00 posjet Interpretacijskom centru (uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)

11:00 odlazak na plažu Porporela; sudjelovanje u izradi umjetničkih skulptura od pijeska; za djecu mogućnost sudjelovanja u programu „Igre na plaži“ / alternativno sudjelovanje u programu "Fali more, drž' se kraja" ili "Na vesla, na jedra, na ugljen, na ulje"

13:00 morski ručak/ribarski pijat u jednom od krčkih restorana

Prilog 2 – Prijedlog jednodnevnog izleta Rijeka

RIJEKA *Kad naš brod plovi, plovi*

Ovaj izlet namijenjen je svim zaljubljenicima u pomorsku baštinu, tradiciju vezanu uz plovidbu i more. Jeste li znali da su riječki brodari do početka Prvog svjetskog rata, održavali redovitu liniju prema Sjevernoj i Južnoj Americi? Poslušajte priču o Maloj Barci, glavnom liku priče o pomorskoj baštini hrvatske i slovenske Istre i Kvarnera, o riječkom jedrenjaku "Stefanu" koji je doživio brodolom u blizini Australije 1876. godine, no neki su se od mornara uspjeli spasiti. Detalje o tome saznat ćemo iz brodskog dnevnika koji se čuva u Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka, a svjedoči priču preživjelih pomoraca među Aboridžinima. Istovremeno pogledajte maketu brika Splendido, prvog riječkog jedrenjaka koji je oplovio svijet 1852.-1859. i spasilački prsluk s Titanica, jedinog u Europi! Pokušajte i sami preživjeti brodolom snalazeći se na nepoznatom kopnu izrađujući splavi i zaklon od dostupnih resursa. Tijekom izleta obići ćemo najvažnije pomorske atrakcije kao što su luka, brodogradilište, svjetionik Mlaka, Mrtvi kanal.

Itinerar:

09:00 razgled grada Rijeke s posebnim naglaskom na luku, brodogradilište, svjetionik Mlaku, Mrtvi kanal...

11:00 posjet Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja Rijeka (razgled i priča o Stefanu, spasilački prsluk s Titanica i ostale atrakcije uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)

12:00 sudjelovanje u programu „Na pustom kopnu“

14:00 odlazak na peškariju i tržnicu te ručak u konobi

Prilog 3 – Prijedlog jednodnevnog izleta Izola i Piran

IZOLA I PIRAN *Rexom po ribe i sol*

Poslušajte priču o Maloj Barci, glavnom liku priče o pomorskoj baštini hrvatske i slovenske Istre i Kvarnera. Mala se Barka divila Rexu, najljepšem, najbržem i najmodernijem brodu svoga perioda koji je potopljen upravo na ovim prostorima, između Izole i Kopra. Tijekom obilaska upoznajemo vas s ribarstvom, izuzetno važnom granom grada Izole te o industriji ribe Delamaris, čiji početak seže u 1879. godinu. Imat ćete priliku posjetiti Hišu morja te Galeriju Rex. Po završetku obilaska grada Izole vozimo se do Fonda farme, farme brancina gdje će nam biti priređena zakuska. Nakon ribarske degustacije i zakuske nastavljamo put Pirana, grada koji je "izrastao" na soli. Posjetit ćemo i solanu Sečovlje te naučiti zanimljivosti vezane uz sol, kušati razne vrste soli i vježbati okuse.

Itinerar 1 (za one koji žele roniti):

09:00 odlazak na lokaciju podvodnog puta „Rex“, ronjenje i fotografiranje brončanog kipa na bivšoj obalnoj cesti Izola - Kopar.
11:00 posjet „Hiši morja“ (razgled i mogućnost kupnje ribljih proizvoda i tematskih suvenira) i Galerije Rex
13:00 odlazak na farmu brancina Fonda (ručak)
15:00 posjet solani Sečovlje i sudjelovanje u programu „S okusom soli“

Itinerar 2:

09:00 posjet „Hiši morja“ (razgled i mogućnost kupnje ribljih proizvoda i tematskih suvenira) uz program „Riba plava trikrat: v morju, v olju in vinu“
10:30 posjet maslinarima i vinarima Izole uz branje i kušanje maslina/ulja/vina (mogućnost kupnje)
13:00 odlazak na farmu brancina Fonda (ručak)
15:00 posjet solani Sečovlje i sudjelovanje u programu „S okusom soli“

Prilog 4 – Piran u postojećim aranžmanima

9.1. Masterchef Slovenia – Wine & Dine program

Learn how and why Slovenian gastro scene has become star of the international gastro scene.

Gulliver will lead you into this unique scene: oil press in local farm, different culinary experience and beauty of Slovenia landscape...

ITINERARY

D1 Brnik APT - Ljubljana

Arrival at Brnik airport and transfer to Ljubljana with english speaking assistant. After check in at hotel we will depart towards local Turnulja Organic farm. You'll enjoy in oil press demonstration, and dinner with 3 course organic meals. No drinks included during the dinner. After dinner transfer to the hotel, and overnight.

D2 Ljubljana

Today we'll take breakfast at the hotel before heading out to Central Food market. After buying all necessary groceries we're off to join the culinary workshop, including cooked lunch at the premises of the workshop (drinks are not included).

At the afternoon, after lunch we will take the railcar towards Ljubljana castle where we will have tour and visit to virtual museum. Dinner will be held in Kenda Manor, followed by culinary demonstration (3 course dinner, drinks not included).

You will be accompanied by English speaking guide during whole day. The overnight stay will be at the hotel.

D3 Bled - Radovljica

After the breakfast in the hotel, we'll depart towards picturesque Bled lake with private coach and an English-speaking guide. There we will take traditional boat ride to Bled island, where we will visit St.Maria church and Clock tower. After the tour you will enjoy in demonstration of "potica" preparation and sampling of various types of "potica".

After demonstration we will entrance to Bled castle, where in the castle restaurant lunch will be held (3 course meal, with Bled signature dessert, drinks not included).

At the afternoon we'll depart towards Bohinj region where we will visit dairy farm. You will have time to taste local dairy products and shoot of schnapps. We will also visit traditional museum Oplen's house. On our way towards Ljubljana we will stop in Lectar live honey bread making museum, and we will have demonstration of Lectar making. Dinner will be served at Lectar restaurant (3 Course meal, drinks not included). Overnight at the hotel.

D4 Ljubljana - Kras region – Ljubljana

In the morning, after breakfast, accompanied by guide, you will depart towards beautiful region Kras, where we will make a stop in local "Gostilna" to try Karst dried ham sampling, and to visit drying factory. Here we will have 3 course lunch with typical Karst dishes (drinks not included). We will also visit Lisjak wine cellar, where we will try 3 sorts of winning wines. After wine tasting we'll off towards Sečovelje to see salt pans. In these northernmost Mediterranean salt-pans, salt is still produced traditionally, with classical salt-pan methods and tools, which is the reason why salt has retained its very special taste and exceptional characteristics.

At the bay of Piran, at the Fonda fish farm we will take the boat and go to see feeding of the sea bass and to see mussels. Here we will also have the light dinner (in form of sea bass sampling with other snacks, and glass of wine included.).

D5 Ljubljana – Brnik APT

After the breakfast and check out from the hotel, departure towards Ljubljana airport.

Hotel Slon rates:

SERVICE:	Group Net rate – PERIOD I + weekends in period II	Group Net rate – PERIOD II + weekends in period III	Group Net rate – PERIOD III
Overnight, breakfast per person in 1/2 (Comfort room)	46 EUR	52 EUR	58 EUR
Single supplement (Economy room)	23 EUR	28 EUR	34 EUR
Single use (Comfort room)	45 EUR	45 EUR	50 EUR
Half board per person (3 course menu, drinks are not included)	16 EUR	16 EUR	16 EUR
Full board per person (3 course menu, drinks are not included)	32 EUR	32 EUR	32 EUR
Additional person in 1/2 (available only in Deluxe rooms, max. 1 person)	42 EUR	48 EUR	53 EUR
On each 20 pax 1 single room free of charge			

WEEK: Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday

WEEKEND: Friday, Saturday, Sunday

**PERIOD I: (3.1.2015 – 1.3.2015), 3.7.2015 – 23.8.2015, 27.11.2015 - 30.12.2015,
3.1.2016 - 28.2.2016**

PERIOD II: 2.3.2015 – 3.5.2015, 23.10.2015 – 26.11.2015

PERIOD III: 4.5.2015 – 2.7.2015, 24.8.2015 – 22.10.2015

Other conditions:

- Group rates can only be applied for groups of minimum 15 pax with approximate share of 80% in double rooms for double use.
- Maximum number of single rooms is 20%, otherwise extra charge of 10 EUR and more can be applied.

GROUP NET RATES INCLUDE:

- Accommodation with rich buffet breakfast
- Use of Spa & Fitness
- High speed wireless Internet access throughout the hotel
- Use of baby cot (on request)
- VAT

SUPPLEMENTS:

- City tax: 1,01 EUR per person per night
- Porterage: 1 EUR per person in one way
- Garage: 18 EUR per day ("Valet" parking)
- Pets: 20 EUR per stay (allowed by prior agreement)

- Shuttle transfer, Ljubljana Airport-hotel or vice-versa: 9 EUR per person in one direction
- Taxi transfer, Ljubljana Airport-hotel or vice-versa: 28 EUR in one direction
- Thai Massage studio

DISCOUNTS AND CHILD POLICY:

- There is no charge for maximum 2 children under the age of 12 sharing a room with one or two adults
- Baby cot is free of charge

We reserve the right to change rates in congress, conference and fair periods and in periods of high occupancy. We reserve the right to amend or add congress periods and close dates.

Hotel City

Package price 678,00 EUR includes:

- All transfers according to the program (mini bus vehicle)
- Assistance APT-hotel (one direction)
- Full day Guide for 3 days (max 10 hours)
- Trnulja presentation, tasting and dinner
- Culinary workshop in Ljubljana
- Railcar to Ljubljana castle and visit of virtual museum
- Culinary demonstration at Kenda Manor
- Traditional boat ride to Bled island including entrance to St Maria church and Clock tower
- Demonstration of "potica" preparation and tasting
- Entrance to Bled Castle
- 3 course MENU at Bled Castle
- Visit of cheese factory, tasting
- 1 cheese souvenir for each guest
- 3 course dinner at Lectar
- 1 "lectar" souvenir for each guest
- Prosciutto tasting
- 3 course lunch at Kobjeglava
- Entrance to Sečovelje salt pans
- Private program of Fonda sea bass
- Wine tasting with snack at Lisjak winery
- VAT & city tax

5.2. PureQuest Adventures – Croatia & Slovenia⁸

Croatia and Slovenia

Mirela Švaić
Director, PureQuest Croatia
Mobile // (+385) 91 6035 036
Tel // (+385) 1 4920 678
Skype // msvaic
Email // croatiasales@purequest.com
Address // Teslina 12, Zagreb, Croatia
www.purequest.com

⁸ Postojeći aranžman tvrtke Gulliver travel koja je spremna Piran uključiti u svoj program

Trip Overview:

The Republic of Croatia is at the crossroads of Central Europe, the Balkans, and the Mediterranean. Its capital and largest city is Zagreb. With more than a thousand islands off the Adriatic coast, Croatia is a "Jewel" in the Mediterranean region. Croatia is an ideal active and adventure destination with its beautiful National parks, untouched clear rivers, dislocated canyons, rural households hidden in the beautiful Croatian hinterland and mild Mediterranean climate. Greek, Roman and other Mediterranean specialties, which prominently feature various seafood, vegetables and pasta, olive oil and garlic, influence the local cuisine. Over the past decade Croatian wine has exploded onto the scene, providing yet another reason to visit this stunning destination.

Trip highlights:

- Explore beautiful Dubrovnik
- Take the speed boat ride to the exotic Island of Šolta
- Walking tour of magnificent Dubrovnik, Zadar and Split
- Cooking lesson in Istria
- Experience truffle hunt adventure
- Oil tasting in Istria
- Oyster tastings
- Prosciutto tastings in Slovenia
- Explore lake Bled and Postojna Cave
- Take food tour through Ljubljana
- Visit beautiful National Park Plitvice Lakes
- Explore National park Brijuni
- Taste best Mediterranean cheese

Route	Ljubljana – Bled lake – Postojna Cave – Kras region – Motovun – NP Brijuni – NP Plitvice Lakes – Zadar – Split – Šolta – Trogir – Drvenik – Dubrovnik
Duration	14 D / 13 N
Level	Easy
Date	01 August to 14 August 2015

DAY 1 – 01.08.2015 Transfer APT Brnik – Ljubljana; Ljubljana food tour

In the morning you have organized transfer from Ljubljana airport till Ljubljana. In the afternoon we have prepared something special for you. The Top Ljubljana Foods walk will take you through the old town Ljubljana. During a 3-hour guided tour you will familiarize yourself with the city, stories of the people, architecture, history of Slovene nation and of course - local gastronomy. Top Ljubljana Foods is much more than a food tour and definitely not your usual city tour. During the food tour 9 traditional dishes from a variety of different cuisines from all parts and circles of society of Slovenia and 4 sorts

of wine will be tasted along familiarizing yourself with downtown Ljubljana and hearing an overview of the history of Slovenes. At the end of the tour your tummy will be full, your thirst will be gone and you will know more about the history of Slovenes than some of our fellow citizens. You will also be in the know about the old town and know where to go next, what to do next and what to eat next. It's a perfect way to start your stay in our beautiful and tasty capital city!

Accommodation	Hotel Antiq Palace
Meals	Breakfast

Included: hotel accommodation at Antiq Palace in standard dbl room on BB basis, transfer from the APT Ljubljana to Ljubljana; Ljubljana food tour

DAY 2 – 02.08.2015 Bled Lake

After breakfast you will meet your English speaking guide at hotel lobby and you will have organized transfer to Lake Bled. Bled became a popular tourist resort in the 19th century, when the Swiss doctor Arnold Rikli discovered the beneficial properties of the area's natural resources and founded a health centre there. Bled's premier attractions are a lake of glacial origin with an island in the middle and a castle whose history dates back to the 11th century. After the tour you will

enjoy free time in Ljubljana.

Accommodation	Hotel Antiq Palace
Meals	Breakfast
Transfer	1 Hour

Included: hotel accommodation at Antiq Palace in standard dbl room on BB basis, transfer to Bled, guide, entrances to the island of Bled, boat ride to the island of Bled

DAY 3 – 03.08.2015 Postojna Cave

You will meet your English speaking guide at hotel lobby. Today we will explore Postojna cave and Predjama Castle. Postojna Cave is the best-known cave in the world. It is also the greatest tourist attraction in Slovenia and one of the world's largest karst monuments. Many books and other contributions have been written about Postojna Cave; speaking of tourist guides regarding the cave itself, almost 100 have been produced over 200 years. The length of the entire section that has been set up as a show cave is 5 km, whereof 3.2 km are seen during a ride with an electric cave train and 1.8 km on foot. The temperature inside the cave is between 8 and 10°C; suitable clothing and footwear are recommended. The Predjama Castle reigns over the surrounding area, perched high up in a vertical cliff, 9 km from the Postojna Cave, in the idyllic village of Predjama. It is an interesting and romantic sight throughout the year: in the spring and the summer its surroundings are abundant with blossoms and flowers, in the autumn it is clad in the colors of surrounding forests and it is at its most enchanting in the winter when the surrounding area is covered in snow. It was referred to in writing for the first time in 1202. Predjama Castle is the Guinness World Record Holder as the largest cave castle in the world. After visiting Postojna cave and Predjama Castle you will have transfer to Ljubljana.

throughout the year: in the spring and the summer its surroundings are abundant with blossoms and flowers, in the autumn it is clad in the colors of surrounding forests and it is at its most enchanting in the winter when the surrounding area is covered in snow. It was referred to in writing for the first time in 1202. Predjama Castle is the Guinness World Record Holder as the largest cave castle in the world. After visiting Postojna cave and Predjama Castle you will have transfer to Ljubljana.

Accommodation	Hotel Antiq Palace
Meals	Breakfast, Lunch
Transfer	2 Hours

Included: hotel accommodation at Antiq Palace in standard dbl room on BB basis, guide, transfer to Postojna, Predjama Castle, entrances and lunch at Postojna

DAY 4 – 04.08.2015 Piran - Sečovelje region; Fonda farm; transfer to Istria

In the morning, after breakfast, you will depart towards beautiful region Sečovelje to see salt pans. In these northernmost Mediterranean salt-pans, salt is still produced traditionally, with classical salt-pan methods and tools, which is the reason why salt has retained its very special taste and exceptional characteristics. At the bay of Piran, at the Fonda fish farm we will take the boat and go to see feeding of the sea bass and to see mussels. Here we will also have snack (in form of sea bass sampling with other snacks, and glass of wine included).

Accommodation	Apartment Stancija 1904
Meals	Breakfast, Snack
Transfer	2 Hours

Included: privat accommodation at Stancija in standard dbl room on BB basis, transfer to Istria, entrance and local guide at Sečovje, Fonda farm visit + snack

DAY 5 – 05.08.2015 Experience Brijuni ; culinary lesson in the evening

The Brijuni or the Brijuni Islands (also known as the Brionian Islands; Italian: Brioni) are a group of fourteen small islands in the Croatian part of the northern Adriatic Sea, separated from the west coast

of the Istrian peninsula by the narrow Fažana Strait. The largest island, Veliki Brijun Island, lies 2 kilometres (1 mile) off the coast. The other islands are Mali Brijun, San Marco, Gaz, Okrugljak, Supin, Supinič, Galija, Grunj, Krasnica (Vanga), Madona, Vrsar, Jerolim and Kozada. Famous for their scenic beauty, the islands are a holiday resort and a Croatian National Park. You'll have transfer to Fazana from where you will board on small boat which will bring you to the island Veliki Brijun / National park. You will experience Brijuni by small train. Lunch will be organized at one of Croatian best restaurants "Vodnjaka" or "Batelina". After

lunch we're off to Pula, ancient town where you will have free time to explore this magnificent town on your own. In the late afternoon we're off to Stancija Kumparička, known for the best goat cheese in the Mediterranean. In the few years his family has spent in Istria since moving here from Slovenia, Aleš Winkler has become the most renowned Croatian cheese maker. An uncompromising perfectionist he has found pastures with the most aromatic grasses, goats that provide the best milk, and a method of processing milk and nurturing cheese that produces superior results. A highlight of his fantastic offer is the cheese medallion. Relatively young cheese is formed into a characteristic cylindrical form and sliced into medallions before being quickly fried on both sides to a golden colour. Aleš' timing is impeccable and the atmosphere at his Stancija Kumparička near Pula is magical. We'll enjoy outdoors at the *stancija* in the company of goats and black haired pigs. We'll hear all about the goatherd's profession, how the best young and mature goat cheeses are produced and whether three-year old goat cheese is edible. Instead free evening we have prepared for you culinary surprise at local agrotourismo (distanced just 15 km from Stancija; transfer will be organized). You will have opportunity to learn how to prepare one of famous speciality.

Accommodation	Apartment Stancija 1904 www.stancija.com
Meals	Breakfast, Light lunch, Dinner
Proposal	2,5 Hours

Included: privat accommodation at Stancija in standard dbl room on BB basis, transfer for the activities (Brijuni, restaurant, Kumparicka cheese house and Pula); entrance for NP Brijuni; local guide in Brijuni, lunch, cheese tasting, wine tasting, culinary class (transfer included)

DAY 6 – 06.08.2015 Istra tour; Olive tasting; truffle hunt

After the breakfast, we'll depart towards Motovun, but our first stop will be at small village called Vodnjan to do olive oil tasting. The BRIST Olive brand is a creation of Silvano Puhar and his family who share vision of using traditional growing techniques dating from Roman times in combination with the most modern of production methodologies to provide *BRIST* oils with an unrivalled quality, in what is already an unsurpassed region of Istria, for olive growing. Then it's off to the Motovun Forest where, in the company of truffle hunters, you'll

learn all about truffle hunting dogs and pigs. This interesting day wraps up with a lunch in Motovun, a medieval walled town with stunning views of Istrian vineyards and the Motovun Forest. The lunch theme, of course, is truffles. It was only at the beginning of the past century that Istria discovered its greatest culinary treasure – the truffle. They were discovered by chance during excavations for water mains. Since then numerous truffle habitats have been discovered on the peninsula, but the Motovun Forest was and remains a sensation in the truffle world for its regular and for the most part abundant autumnal harvests of the most prized truffle, the tuber magnatum pico. Its price long ago exceeded a thousand euro per kilogram. The best specimens can fetch several thousand euro per kilogram in years of lower yields. A world record holder in terms of size was found in the Motovun Forest. Named the Millennium Truffle, it weighed 1,310 grams.

Accommodation	Apartment Stancija 1904
Meals	Breakfast, Lunch
Transfer	1 Hour

Included: privat accommodation in standard dbl room on BB basis, transfer during Istra tour, oil tasting, truffle hunt and light lunch.

DAY 7 – 07.08.2015 National Park Plitvice Lakes

After breakfast we are taking transfer to Plitvice Lakes. You will have local guide in the Park. The National park was founded in 1949 and is situated in the mountainous karst area of central Croatia, at the border to Bosnia and Herzegovina. The important north-south road connection, which passes through the national park area, connects the Croatian inland with the Adriatic coastal region. The protected area extends over 296.85 square kilometres. In 1979, Plitvice Lakes National Park was added to the UNESCO World Heritage register among the first natural sites worldwide. Each year, more than 1,200,000 visitors are recorded. Lunch will be organized in Plitvice. Enjoy free afternoon in Zadar.

Accommodation	Hotel Bastion www.hotel-bastion.hr
Meals	Breakfast, lunch
Transfer	6 Hours

Included: overnight at hotel Bastion in dbl room on BB basis; transfers; entrance ticket to NP Plitvice, local guide in NP Plitvice, lunch.

DAY 8 – 08.08.2015 Zadar tour; Maraschino tasting

In the morning we'll sightsee through Zadar, accompanied by local guide. Zadar is a city monument surrounded by archaeological and monumental riches of ancient and medieval times. There are many contemporary architectural achievements here as well, such as the first sea organ - a structure which plays music by way of sea waves and tubes underneath a set of large marble steps. After the walking tour you'll taste Maraschino and famous fig cake.

The Royal pearl of the Maraska Inc. production crown is, without a doubt, Maraschino - the original and noble liqueur

originating from Zadar. At the beginning of the 16th Century, the pharmacists of the Zadar's Dominican monastery, devised their own recipe and produced their very first herbal liqueur naming it rosolj (lat. Ros solis). In subsequent liqueur production attempts the original recipe was gradually changed and perfected. The stem and leaves from young and tender branches of the maraska tree were added into the distilling process in addition to the initial juicy maraska cherry fruits pulp. So the liqueur was given another name Maraschino, the aromatic drink of unusual harmony that was, for a long time, considered to be a medicinal potion. Free evening in Zadar.

Accommodation	Hotel Bastion www.hotel-bastion.hr
Meals	Breakfast

Included: overnight at hotel Bastion in dbl room on BB basis; local guide for Zadar walking tour

DAY 9 – 09.08.2015 Transfer from Zadar to Split; House of Dalmatian prosciutto; Split tour; Olive Oil tasting

Around 11 AM you'll have transfer to Split. On your way you'll make delicious stop at House of Dalmatian prosciutto where you'll have opportunity to taste great prosciutto and have sumptuous lunch.

In the late afternoon you'll meet with your guide in the hotel lobby in Split and you'll do sightseeing tour of Split and its historical Centre. In III s A.C: Roman emperor Diocletian decided to spend his last days in the sunny harbor of Aspalatos where he built the palace whose walls still make the part of the City of Split. Guided city tour will include the visit of Diocletian's palace. His

mausoleum converted nowadays into the cathedral, Baptistery, statue of Gregory of Nin. Lunch in one of the city taverns. In case you have not enjoyed enough of the Mediterranean's best food.

Today you will explore Split's delicious side, beginning with a jaunt in the city's abundant food market, which is a monument in and of itself. Everything that the Adriatic Sea has to offer can be found on the fish market's white tables, from sardines to scarp to lobsters. (Fun fact: The natural sulfur smell from the springs nearby keeps away the flies.) Split Riviera cuisine is defined by tasty white fish, cheese and prosciutto. Your tour will end in the restaurant called Oil bar where you'll have dinner.

Accommodation	Hotel Cornaro www.cornarohotel.com
Meals	Breakfast, Lunch, Dinner
Transfer	2,5 Hours

Included: overnight at hotel Cornaro in dbl room on BB basis; lunch at House of Dalmatian prosciutto; local guide for Split Walking tour; dinner at Oil bar or similar

DAY 10 – 10.08.2015 Free day to explore Split

Accommodation	Hotel Cornaro
Meals	Breakfast
Transfer	1 Hour

Included: overnight at hotel Cornaro in dbl room on BB basis

DAY 11 – 11.08.2015 Speed boat excursion to the island of Šolta

Meeting at 10:00 at "RIVA" (harbor) with your skipper. To have a speed boat and captain it is probably best way to spend day in Croatia. Hop off speed boat and drive toward island of Šolta, and restaurant " Martinis Marchi" where we will make a stop for a lunch (lunch is optional, not included in the price). After the lunch you will have free time for sun, swimming and snorkeling on beach Krknjasi (island Veli Drvenik); if the weather will be nice. Afternoon time for coffee and taking pictures in Trogir. Late afternoon driving back to Split with speed boat.

Accommodation	Hotel Cornaro
Meals	Breakfast
Transfer	2 Hours

Included: overnight at hotel Cornaro in dbl room on BB basis

DAY 12 – 12.08.2015 Transfer to Dubrovnik; Ston Oyster tasting

After breakfast you will drive towards Dubrovnik, making a short but important stop in Ston region. Ston is important for untouched natural beauty of the protected eco system of Mali Ston bay, along with the sun and the sea in which many small islets "are bathing". Learn how to gather oysters and open them in the midst of an oyster farm and enjoy tasting it. Arrival in Dubrovnik in the late afternoon to relax before dinner. Overnight in Dubrovnik.

Accommodation	Prijeko Palace, Verdoes Deluxe room with balcony (balcony is VERY small) www.prijekopalace.com
Meals	Breakfast, Snack
Transfer	4 Hours

Included: overnight at aparthotel Prijeko Palace in dbl room on BB basis; transfer from Split to Dubrovnik with short stop in Ston; oyster tasting

DAY 13 – 13.08.2015 Walking tour Dubrovnik

Dubrovnik Walking Tour, guide will wait for you in the hotel lobby and you will walk with him to the old town. Discover why the beautiful city of Dubrovnik is on the UNESCO list of World Heritage Sites, since 1979. Tour the Imperial Fortress, built in 1806 during the reign of Napoleon, stroll through the charming Old Town and set sights on important architectural monuments.

Accommodation	Prijeko Palace
Meals	Breakfast
Transfer	1 Hours

Included: overnight at aparthotel Prijeko Palace in dbl room on BB basis; local guide for Dubrovnik walking tour

DAY 14 – 14.08.2015 Transfer to the airport

Included: transfer to the airport

Rate: 4560,- EUR per person

Included

- All transfers with small vehicle
- Accommodation in dbl room: 3 nights at hotel Antiq in Ljubljana, 3 nights at Stancija agrotourismo, 2 nights at hotel Bastion in Zadar, 3 nights at Cornaro hotel, 2 nights at Prijeko Palace
- Local guide on day 1, 2., 3., 4., 7., 8., 9., 13.
- Ljubljana food tour
- Entrance fee for Postojna Cave, Predjama Castle and lunch
- Entrance fee to Salt pans Sečovlje
- Prosciutto tastings
- Snack at Fonda farm
- Entrance fee to small island Blejski otok
- Boat ticket from Bled to Blejski otok (island)
- Olive oil tasting at Brist
- Culinary lesson
- Entrances to National Parks Brijuni & Plitvice
- Lunch at restaurant near Pula
- Cheese tastings
- Lunch at House of Dalmatian Prosciutto
- Maraschino drink & fig cake
- Dinner at Oil bar or similar
- Rental of the speed boat for the route
- Equipment, logistics and personnel details:
- 24-hour service hotline
- VAT

Excluded

- Tour guide
- Tipping
- Personal expenses and personal gear
- Alcoholic (except those in wine tastings) and non-alcoholic beverages during meals & refreshments

Prilog 5 – Prijedlog jednodnevnog izleta Rovinj

ROVINJ *Batane & bitinade*

Želite li čuti priču o batani, tradicionalnoj rovinjskoj drvenoj barci te o bitinadi, originalnom izričaju rovinjske narodne pjesme, tada nam se pridružite na ovom izletu koji oživljava tradiciju rovinjske pomorske baštine. Mala je Barka, glavni lik priče o pomorskoj baštini hrvatske i slovenske Istre i Kvarnera posjetila svoju sestru batanu u Rovinju proslavivši ovdje 25. godišnjicu braka. Posjet Kući o batani, samo je jedna od atrakcija ovog posebnog izleta. Nismo zaboravili ni na Mali škver, mjesto na kojem nastaje nova ili se popravlja stara batana. Izlet završavamo posjeti jednoj od rovinjskih konoba i pričamo vam priču o "spacio-u", vrsti konobe koja je posebnost Rovinja. Kao što su radili stari Rovinjani, upravo ćemo tako i mi, blagovati i pjevati uz program „Sing & Sea“.

Itinerar:

09:00 razgled grada Rovinja s posebnim naglaskom na priču o batani, bitinadi, Rovinjskoj regati, industriji ribe te obilazak Malog škvera
11:00 posjet Kući o batani (uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)
12:00 slobodno vrijeme
12:30 odlazak u Spacio (ručak) uz program „Sing & Sea“

5.1. Ultimate Culinary Istria program⁹

Learn how and why Istrian gastro scene has become star of the international gastro scene

Gulliver will lead you into this unique scene: a harvest in picturesque olive groves, exceptional beauty of Istrian landscape...

ITINERARY

D1 Rovinj – Buzet – Rovinj

Today we'll take breakfast at the hotel before heading out to Buzet region. Morning »TRUFFLE EXPERIENCE« TRUFFLE FARM. You will have the opportunity to meet with the hunters and their dogs, hear about tradition of seeking truffles, called - The Eco museum Batana fles in Istria and the general history of truffles and even try short hunting with dogs in the nearby forest. Welcome schnapps aperitif followed by a tasting of truffle products. You will have a chance to participate in preparation famous scrambled eggs with truffles, a real delicacy. The food will be accompanied by local wines from their cellar. Late lunch in a traditional restaurant in Buzet. In the afternoon, you'll explore Rovinj with a licenced guide. You will have a chance to visit a special museum called The Batana Eco-museum, unique on Adriatic and Mediterranean. It is dedicated to the traditional wooden boat known as batana and to the community which has chosen it as its symbol. You will also hear more about "bitinada". According to the tradition, the bitinada was created by Rovinj fishermen who spent hours on their boats fishing or repairing the nets. Since their hands were engaged otherwise, they thought of a way to achieve the top-quality orchestral performances using their own voices. This is the original way of background singing by imitating musical instruments for any song the vocalist wishes to perform. When a soloist, or soloists, perform as a duo, and intonate a selected song, the "bitinadurs" (the definition of the singers of that group that consists of fifteen or more members) use all their skills in imitating the sounds of instruments of a hypothetical orchestra. The particular performance most often cannot be repeated again because it is based on improvisation. Overnight stay will be at the hotel.

D2 Rovinj – Vodnjan - Rovinj

Breakfast and morning free of leisure. In the early afternoon you will start the tour by a visit to an olive oil producing farm in the heart of Istria. Guided visit of the olive trees plantation and guided olive oil tasting. During the classical antiquity, Roman emperors planted model olive groves in present day Croatia as the ultimate status symbol. Over the past two decades olive oil production has seen a great renaissance in Croatia. The quantities of oil and olives currently produced remain relatively small, but the quality of the oils produced from these olive groves is reaping top awards at the most influential international events. Moreover, local olive growers have become global trendsetters, above all by the

⁹ Postojeći aranžman tvrtke Gulliver travel koja je spremna uključiti Rovinj u svoj program

diversity of their offer of varietal olive oils and their fantastic collaboration with leading chefs and sommeliers in the search for the perfect menu. Gulliver will lead you into this unique scene: a harvest in picturesque olive groves, processing in the traditional and modern methods, sampling, the meeting and melding of the ancient and modern customs among olive growers... Late lunch will follow after the visit of olive oil farm. Overnight will be at the hotel.

D3 Rovinj – Brijuni – Krnica - Pula - Rovinj

In the morning, we're off to Brijuni National park. The Maker intended to shape a part of the Earth to the image of Heaven. That is how Istria came into being, like a garden covered with magnificent trees and vast meadows, washed by the deep blue sea, appealing people to a happier life. But the jealous devil destroyed his work by tearing the bag in which the angel was carrying the unused stones. Thousands of rocks scattered around the Istrian land making it a land of contrasts, gentle and rough, fertile and barren, sunny and cloudy. The desolated angels gathered the pieces of Heaven remaining among the scattered rocks and protected them by the sea waves and created Brijuni. Upon self guided tour we're off to Stancija Kumparička, known for the best goat cheese in the Mediterranean. In the few years his family has spent in Istria since moving here from Slovenia, Aleš Winkler has become the most renowned Croatian cheesemaker. An uncompromising perfectionist he has found pastures with the most aromatic grasses, goats that provide the best milk, and a method of processing milk and nurturing cheese that produces superior results. A highlight of his fantastic offer is the cheese medallion. Relatively young cheese is formed into a characteristic cylindrical form and sliced into medallions before being quickly fried on both sides to a golden colour. Aleš' timing is impeccable and the atmosphere at his Stancija Kumparička near Pula is magical. We'll enjoy tastings outdoors at the *stancija* in the company of goats and black haired pigs. We'll hear all about the goatherd's profession, how the best young and mature goat cheeses are produced and whether three-year old goat cheese is edible. Our tour will continue in Pula where you'll have free time to explore the town on yourself. The tour will end with lunch in local restaurant. In the evening transfer to Rovinj.

D4 Rovinj – Livade – Rovinj

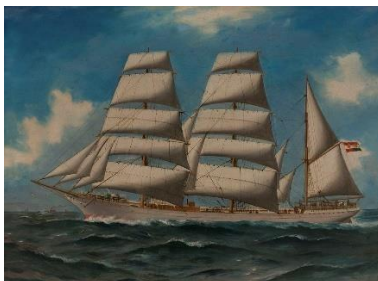
Today you'll explore real gourmet adventure. You'll participate in culinary lesson, and the main story will be truffles.

In the afternoon end of tour, farewell in tears.

PAX	2	4	6
TOTAL:	970 €	640 €	530

Prilog 6 – Prijedlog jednodnevnog izleta Lošinj- Nerezine

LOŠINJ-NEREZINE ***Razgovori s kapetanom***

Botterini, Budinich, Petrina, Kozulich, Leva, Bussanich, Tarabocchia, Gerolimich, Martinolić, Ivančić... imena su čuvenih lošinskih kapetana. Mnogi su od njih uz bok svjetskim pomorcima, oplovili svijet i zaslužni su za otvaranje trgovačkih odnosa s dalekim zemljama pa su ih slavili kao heroje. Jeste li se i vi katkad pitali kakav je osjećaj kad ti je „kuća“ u stalnom i opasnom kretanju, siječe valove i lulja se? Ili ste potajice sanjali da budete kapetan? Saznajte iz prve ruke kako upravljati brodom, kakva su životna pravila na brodu, što mornari jedu, kako se snalaze na olujnom moru i još mnogo toga u razgovoru s pravim kapetanom! Počastite se kapetanskim jelom po originalnim kapetanskim receptima i na kraju ne zaboravite svojoj životnoj kapetanici iskazati ljubav...

Itinerar:

9:30 šetnja po Nerezinama uz upoznavanje povijesti i današnjeg života mjesta s naglaskom na pomorsku povijest

10:30 odlazak za Mali Lošinj

11:00 posjet Interpretacijskom centru na logeru uz stručno vodstvo te sudjelovanje u programu „Razgovori s kapetanom“ (obilazak broda s kapetanom uz priču o svakodnevnom životu na brodu, uz mogućnost kupnje tematskih suvenira) / alternativno posjet Muzeju Apoksiomena

12:00 razgled izložbi „Žena na brodu“ i „Mitovi o mornarima“ (uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)

13:00 kapetanski ručak u nekom od LH&V objekata

Prilog 7 – Prijedlog jednodnevnog izleta Mošćenička Draga

MOŠĆENIČKA DRAGA *Kapetan posljednji napušta brod*

Čuli ste da se priča o nekim mitskim životinjama iz mulja morskih dubina s dna Kvarnerskog zaljeva? I o ribarskoj lučici koja je dom vještih lovaca na te mitske životinje? Da, radi se o čuvenim kvarnerskim škampima, a dom vještih lovaca je Mošćenička Draga. Rodno mjesto Guca, tradicijske ribarske brodice koja je njenim stanovnicima značila život. Zaveslajte ili odjedrite s nama na tradicijskoj barci, pripremite ribarski alat, usolite ribu ili skuhaite riblji ručak. Budite mali ili veliki ribari. Posjet Kući od mora, samo je jedna od atrakcija ovog posebnog izleta gdje ćete čuti sve o životu ribara. A život je na rivi gdje su žene, nakon „muškog“ ulova preuzele glavnu riječ, a riva je ribi odgrizla rep. Ostatak je, naravno, završio u loncu iz kojeg ćemo zajedno kušati...

Itinerar:

- 09:00 šetnja po gradiću Mošćenička Draga uz upoznavanje povijesti i današnjeg života mjesta
- 10:00 posjet Kući od mora uz stručno vodstvo (uz mogućnost kupnje tematskih suvenira)
- 11:00 sudjelovanje u programu „Kapetan posljednji napušta brod“ (vožnja tradicijskim brodicama uz priču o ulozi muškaraca u ribolovu; u slučaju lošeg vremena pokazne i participativne radionice obnavljanja barki)
- 12:00 sudjelovanje u programu „Riva ribi grize rep“ (sudjelovanje u pripremi ribarskih alata, izradi/krpanju mreža, pripremi vrša/parangala, izradi jedara te soljenju ribe i pripremi ribljih jela s naglaskom na kvarnerskog škampa)
- 13:00 ručak u restoranu s autohtonom ponudom jela i pića

Prilog 8 - Prijedlog itinerara Pomorska i ribarska baština Hrvatskog primorja¹⁰

1. Dan: dolazak u Rijeku, smještaj u **Botel Marina**, večera u konobi **Mornar** u blizini luke, noćenje

2. Dan: doručak, razgled grada s lokalnim vodičem: Korzo, Stari Grad, Katedrala sv. Vida, **Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka**, tržnica s naglaskom na zgradu **ribarnice**, **Molo Longo**, slobodno za ručak i samostalna razgledavanja, večera u **restoranu Molo Longo**

3. Dan: doručak, polazak – Mošćenička Draga (**Interpretacijski centar „Kuća od mora“**), trajekt Brestova-Porozina – Uvala Veli bok (**Royal Adriatic ribogojilište**) – Cres – smještaj Mali Lošinj, večera u hotelu

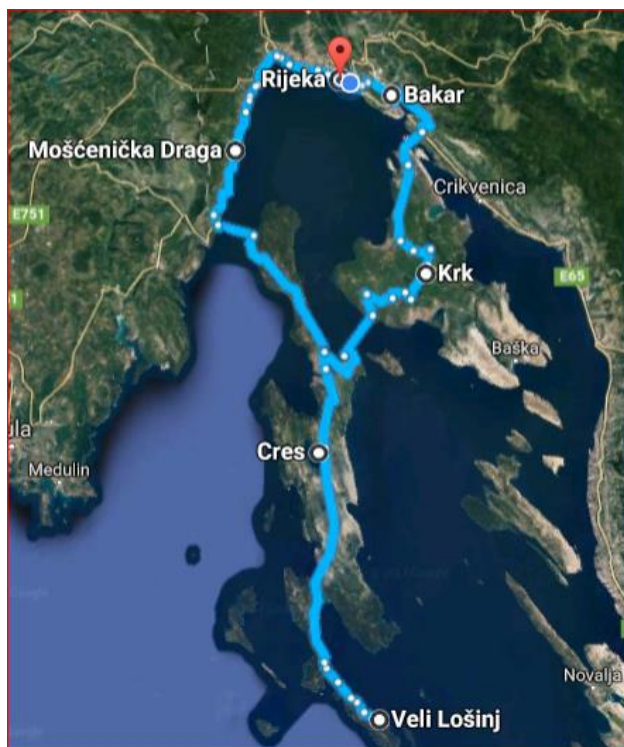
4. Dan: doručak, **Lošinjski edukacijski centar o moru** Veli Lošinj, trajekt Merag-Valbiska – Krk (**Pomorska zbirka i izrada maketa brodova** – gđin. Skomeršić, **vožnja najvećom polupodmornicom** na Kvarneru i razgledavanje podmorja) – smještaj Vrbnik vinotel Gospoja, večera konoba „Žlahtina“

5. Dan: doručak, odjava, povratak – zaustavljanje u Bakru i razgled grada (**Pomorska škola, pekara s baškotima**)

- **Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka**, sa sjedištem u zgradi negdašnje Guvernerove palače, spomeniku kulture pod zaštitom, kao eksponatom broj 1, interdisciplinarnim pristupom nudi sagledavanje – uživanje, upoznavanje i razumijevanje karaktera prostora i ljudi, memorije i mita, otkriva identitet, čime predstavlja neraskidivu poveznicu prošlosti i sadašnjosti.

- **Velika tržnica** pojavila se uz morsku obalu, nedaleko od drvenog gata na kojemu su lokalni ribari iskrcavali ulov i odnosili ga na prodaju u košarama. Ribe, rakovi i školjke isprva su se prodavali na otvorenom, a od 1866. pod krovom, u podignutoj ribarnici. ... Tri su građevine postale okosnicom nove rezidencijalne četvrti. Ribarnica je, međutim, sve manje udovoljavala higijenskim očekivanjima rastućeg grada, pa je odlučeno izgraditi novu. Posla se prihvatio riječki arhitekt Carlo Pergoli, a radovi su započeli uoči Prvog svjetskog rata. Nakon što je 1914. završena zgrada za skladištenje ribe, radovi na glavnoj građevini protegnuli su se do 1916. Pergoli je u oblikovanju pokazao naklonost bečkoj secesiji. Na to upućuje kamena dekoracija, rad venecijanskog skulptora Urbana Bottaša. ... Kameni rakovi, hobotnice, ribe i školjke ostavljaju dojam živih, pozivajući prolaznika da se približi ribarnici, u kojoj će pouzdano naći nešto za svoj stol.

- Postojeći **lukobran** glavnog lučkog bazena popularno zovu „molo longo“ poradi njegovih 1707 m dužine, danas u funkciji putničkog terminala i obalne šetnice. S planiranjem i pripremnim radovima gradnje sadašnjeg lukobrana, započelo se 1872. g., a završen je 1888. g. U spomen na povijesne zasluge, prigodno su ga u čast carici nazvali Molo Maria Teresa. Projektiran je za Ugarsku upravu od

¹⁰ Okvirni prijedlog itinerara tvrtke Real Experience d.o.o.; program je autorstvo iste tvrtke te se svi detalji vezani uz naziv i realizaciju programa moraju dogovarati izravno s tvrtkom.

mađarskog arhitekta Antala Hajnala, dok je građevinske radove izvodila između ostalog i jedna pariška tvrtka za izgradnju željeznica.

- U novom Interpretacijskom centru ribarske i pomorske baštine **Ekomuzeja „Kuća od mora“** na rivi u Mošćeničkoj Dragi, na dvije etaže može se saznati mnoge zanimljivosti na temu ribarstva, pomorstva i tradicionalne brodogradnje. Veći dio postava prikupljen je od lokalnog stanovništva, dok je dio građe posuđen od Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka. Za razliku od uobičajenog koncepta muzejskih postava kada je riječ o maritimnoj baštini i predstavljanju svakodnevnog života ribara, ovdje je pažnja posvećena i poziciji i ulozi žene.

- Uvale oko **ribogojilišta** stanište su sredozemne medvjedice simbola čistog i netaknutog Mediterana. U takvom iskonskom mediteranskom okruženju nastaje proizvod iznimne kvalitete. Uzgajalište proizvodi brancine i orade dostupne tijekom cijele godine. Uzgoj u otvorenom moru i visoka tehnologija osiguravaju vrhunsku kvalitetu ribe.

- **Lošinjski edukacijski centar o moru**, smješten u Velom Lošinj, prvi je edukacijsko interpretacijski centar o moru na Jadranskoj obali, kojeg je 2003. godine osnovao Plavi svijet Institut za istraživanje i zaštitu mora s ciljem širenja informacija i edukacijskih sadržaja s tematikom biologije, istraživanja te ugroženosti i zaštite morskog ekosustava što većem broju ljudi. U prizemlju se nalazi javni, izložbeno-interaktivni prostor otvoren svim posjetiteljima u kojem se kroz stalni postav fotografija, trodimenzionalnih modela i preparata te multimedijske i interaktivne prezentacije interpretiraju i objašnjavaju složeni odnosi koji vladaju u moru.

- Krk - **Pomorska zbirka i izrada maketa brodova ...** gosp. Skomeršić izrađuje i originalne suvenire vezane za more i brodove: polumodele brodova na dasci, ploče s mornarskim čvorovima, stilizirane jedrilice na podlozi razglednica ili nautičkih karti, brodove u boci, privjeske od konopa...

- Bakar, drevni grad i luka, jedno je od mjesta gdje se Sredozemno more duboko uvuklo u europsko kopno. Bogato povijesno naslijeđe ostavilo je iza sebe značajnu kulturnu baštinu koja se ogleda kroz bakarski Kaštel, hreljinsku gradinu, crkvu sv. Andrije u Bakru (treću po veličini u Hrvatskoj, Rimsku i Tursku kuću, bakarske prezide i mnoge druge kulturno-povijesne znamenitosti i osobitosti). Jedna od značajnijih građevina u Bakru svakako je i **Pomorska škola**, najstarija strukovna škola u Hrvatskoj, utemeljena daleke 1849. godine. Škola je imala prvi školski brod trgovačke mornarice "Margitu" ne samo na Jadranu već i na Sredozemlju! Zgrada u kojoj i danas djeluje Škola stara je preko stotinu godina. Od brojnih osobitosti istaknuli bi još Bakarsku vodicu i bakarski baškot - tipičan prepečeni krušni proizvod u obliku koluta koji se nekada umjesto kruha nosio na duža ribolovna putovanja, a tradicionalno se umače u vino. S pogledom na bakarsko more doplovit će vam u sjećanje mnoštvo naroda koji su u ovim stranama plovili i trgovali – Iliri, Kelti, Grci, Rimljani, Bizantinci, Mlečani i Hrvati koji su se tu i naselili u 7. stoljeću.

Prilog 9 – Ideje za proizvode i urbano uređenje na temu pomorske baštine

Slika 1. Tradicijska barka u javnom prostoru

Izvor: autorica, Ponta Delgada, Azores, listopad 2017.

Slika 2. Klupa u javnom prostoru

Izvor: autorica, Ponta Delgada, Azores, listopad 2017.

Slika 3. Izrada figura od pijeska I

Izvor: autorica, Lisabon, listopad 2017.

Slika 4. Izrada figura od pijeska II

Izvor: autorica, Lisabon, listopad 2017.

Slika 5. Izrada skulptura od kamenja s plaže

Izvor: autorica, Lisabon, listopad 2017.

Slika 5. Primjena brenda Sardine

Izvor: autorica, Lisabon, listopad 2017.

Slika 7. Model mogućeg suvenira – Startas tenisice, Borovo

Izvor: https://www.google.hr/search?q=startas+tenisice+images&client=firefox-b-ab&dcr=0&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwje7sSPuc_XAhWBDuwKHUgkDm0QsAQIKQ&biw=1366&bih=591#imgrc=6Q66KkXIwj_V0M:

Slika 8. Model mogućeg suvenira – torbe Yedro, Gooma

